

Turvapaikanhakijat hybridivaikuttamisen keinona Suomen itärajalla

Kirjallisuus- ja lehdistökatsaus ilmiön vaikutuksista poliisin työhön

Terhi Junttila

5/2024

TIIVISTELMÄ

Terhi Junttila: Turvapaikanhakijat hybrdivaikuttamisen keinona Suomen itärajalla – kirjallisuus- ja lehdistökatsaus ilmiön vaikutuksista poliisin työhön

Opinnäytetyön muoto: Tutkimuksellinen

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaaja: Petri Voittomäki & Petteri Pekuri

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Tämä työ käsittelee turvapaikanhakijoiden käyttämistä hybrdivaikuttamisen keinona Suomen itärajalla ja ilmiön vaikutuksia poliisin työhön ja se on toteutettu kirjallisuus- ja lehdistökatsauksena hyödyntäen useita kotimaisia medioita sekä Sisäministeriön raportteja ja muistioita sekä Suojelupoliisin lausuntoa. Työ pyrkii tuomaan esiin konkreettisia esimerkkejä siitä, miten laajamittainen turvapaikanhakijoiden organisointi Suomen itärajalle vaikuttaa poliisin työskentelyyn ja toisaalta millaisia haasteita se aiheuttaa.

Työn teoriaosuus koostuu hybrdivaikuttamisen määrittelystä sekä Venäjän hybridistrategian sisällön läpikäynnistä. Myös turvapaikkaperiaatteita käydään läpi unohtamatta poliisin roolia prosessissa. Lisäksi itärajan tilanteen kehittyminen käydään lyhyesti läpi.

Katsauksen tuloksena esiin nousi kolme keskeistä poliisin työhön vaikuttavaa teemaa, jotka ovat yleisen järjestyksen ja turvallisuuden horjuminen, virka-avun saamisen haasteet sekä resurssien riittävyys sekä ei-toivottujen henkilöiden saapuminen turvapaikanhakijoiden joukossa. Näihin liittyen esiin nousi mahdollisuus täydennyspoliisijärjestelmään, mutta samalla huoli nykyisten resurssien riittävydestä mahdollisessa yhteiskunnallisessa yhtäkkisessä kriisitilanteessa. Kun tehtävien välistä priorisointia joudutaan tekemään jo normaalitilanteessa, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden turvaaminen kriisitilanteessa kävisi nopeasti haastavaksi.

Sivumäärä: 26

Tarkastuskuukausi ja vuosi: 5/2024

Avainsanat: turvapaikanhakijat, hybrdivaikuttaminen, kansallinen turvallisuus, sisäinen turvallisuus

ABSTRACT

Terhi Junttila: Asylum seekers as a means of hybrid influence at Finland's eastern border - a literature and press review on the impact of the phenomenon on police work

Type of thesis: Research-based thesis

Publicity: Public

Supervisor: Petri Voittomäki & Petteri Pekuri

Degree: Bachelor of police services

This work deals with the use of asylum seekers as a means of hybrid influence on Finland's eastern border and the effects of the phenomenon on police work. It has been carried out as a literature and press review, drawing on several Finnish media, as well as reports and memoranda from the Ministry of the Interior and a statement by the Finnish Security Police. The work aims to highlight concrete examples of how the large-scale organisation of asylum seekers on Finland's eastern border affects the work of the police and the challenges it poses.

The theoretical part of the work consists of a definition of hybrid influence and a review of the content of the Russian hybrid strategy. The asylum policy is also discussed without forgetting the role of the police in the process. In addition, the development of the situation on the Eastern border is briefly discussed.

As a result of the review, three main themes emerged that affect the work of the police, namely the undermining of public order and security, the challenges of obtaining official assistance, the adequacy of resources and the arrival of undesirables among asylum seekers. In this context, the possibility of a supplementary police system emerged, but also concerns about the adequacy of existing resources in the event of a sudden crisis in society. In a crisis situation, it would quickly become challenging to maintain public order and security since prioritisation between tasks has to be done even in normal state of affairs.

Pages: 26

Month and year of review: 5/2024

Keywords: asylum seekers, hybrid influence, national security, internal security

SISÄLLYS

1 Johdanto.....	2
2 Hybridivaikuttaminen ja Venäjän hybridistrategia	3
2.1 Mitä tarkoittaa hybridivaikuttaminen?.....	3
2.2 Venäjän hybridistrategia	5
3 Monisäikeinen turvapaikanhaku	8
3.1 Oikeus turvapaikkaan ja kansainvälisen suojelun periaatteet	8
3.2 Poliisin rooli turvapaikkaprosessissa	9
4 Suomen itärajan tilanne	10
4.1 Itärajan tilanne – mistä on kyse?	10
4.2 Rajan sulkeminen.....	11
5 Menetelmä ja aineisto	12
5.1 Tutkimuskysymykset	12
5.2 Menetelmänä kirjallisuus- ja lehdistökatsaus	13
5.3 Aineiston esittely	14
6 Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden horjumista	15
7 Virka-avun pyytämistä ja resurssien kohdentamista.....	18
8 Ei-toivottujen henkilöiden ilmaantuminen	21
9 Johtopäätökset	23
LÄHTEET	28

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aihe kietoutuu hybridivaikuttamisen käsitteen ympärille ja erityisesti tarkastelenkin sitä, millaisia vaikutuksia turvapaikanhakijoiden käyttämisellä hybridivaikuttamisen keinona Suomen itärajalla on poliisin työhön. Haluan työssäni siis tuoda esiin konkreettisia esimerkkejä siitä, miten laajamittainen turvapaikanhakijoiden organisointi Suomen rajoille vaikuttaa poliisin työhön ja millaisia haasteita se aiheuttaa. Raja-aihetta siten, että vaikka se kytkeytyykin isoon hybridivaikuttamisen ilmiöön, tarkastelen vain pientä osa-aluetta siitä. Ja tätäkin osa-aluetta tarkastelen poliisin työn näkökulmasta, eli aihe on melko suppeasti rajattu. Työn ei ole tarkoitus olla laaja alainen katsaus hybridivaikuttamisen kaikkiin ilmenemismuotoihin, vaan työ keskittyy nimenomaan turvapaikanhakijoiden käyttämiseen ilmiön yhteydessä Suomen itärajalla.

Maailman turvallisuusjärjestyksessä on käynnissä arvojen muutos. Se näyttäytyy siirtymässä ihmis-oikeuksista, vapaudesta, oikeusvaltioperiaatteesta ja demokratiasta suvereniteettiin, patriotismiin ja väkivallan kulttuuriin. (Palokangas 2022, 146.) Tutkielmani taustalla vaikuttaa vahvasti siis aiheen ajankohtaisuus ja sen yhteiskunnallinen merkittävyys. Suomen itärajalle ryhdyttiin Venäjän puolelta järjestelmällisesti ohjaamaan turvapaikanhakijoita loppuvuodesta 2023. Valitsin aiheen paitsi sen ajankohtaisuuden takia, myös sen vuoksi, että hybridivaikuttaminen laajempaan ilmiöön on poliisin työtä läheisesti koskettava asia, ja turvapaikanhakijoiden käyttäminen yhtenä sen keinona kuormittaa eritoten poliisin ja muiden rajaviranomaisten työtä. Myös yhteiskunnallinen kiinnostus aiheita kohtaan on suurta, koskettaahan se jokaisen suomalaisen elämää siinä mielessä, että yleinen järjestys ja turvallisuus koetaan jossain määrin uhattuna. Aihe on siis perusteltu juuri ajankohtaisuutensa ja yhteiskunnallisen vaikuttavuutensa vuoksi.

Työni teoreettisena viitekehyksenä toimii hybridivaikuttaminen, jonka yhteydessä käyn myös läpi Venäjän hybridistrategian sisältöä, sillä se on hyvin olennainen osa ilmiötä. Toinen tärkeä tietoperusta on kansainvälisen suojelun periaatteet, mikä tässä tapauksessa käsittää turvapaikkalainsäädäntöä ja Suomen velvollisuutta ottaa turvapaikanhakijat vastaan. Sivuan lyhyesti myös poliisin roolia turvapaikkaprosessissa, sillä on tärkeää ymmärtää poliisin rooli koko prosessin kannalta, ei vain akuutissa vaiheessa. Lisäksi koska opinnäytetyöni on hyvin sidottu tiettyyn tapahtumaketjuun ja -aikaan, käyn tietoperustan yhteydessä lyhyesti myös läpi sen, miten Suomen itärajan tilanne turvapaikanhakijoiden suhteen alun alkaen kehittyi. On tärkeää ymmärtää myös ilmiön ajallinen sijoittuminen, jotta voidaan ymmärtää, miksi tilanne on kehittynyt nykyiseen pisteeseen.

Hybridivaikuttamisen ilmiötä on tutkittu melko paljon aikaisemmin, mutta mittavia määriä tutkimuksia ei löydy aiheen suhteellisen uutuuden vuoksi. Monet aikaisemmat tutkimukset pureutuvat nekin johonkin tiettyyn osa-alueeseen hybridivaikuttamisessa, mutta laajamittaisempaa tutkimusta ai-

heesta ei vielä paljoa löydy. Aikaisemmin Polamkin opinnäytetyönä on tehty työ ”Poliisi ja hybridisodan uhkakuvat” (Saura 2017). Turvapaikanhakijoita käsitteleviä tutkimuksia ja kirjallisuutta löytyy huomattavasti enemmän, mutta nämä kaksi ilmiötä yhdistettynä kaventaa kirjallisuuden ja tutkimuksen määrän vähäiseksi. Tämä kertoo siitä, lisätutkimukselle on tarvetta, ja juuri siihen opinnäytetyöni tähtää.

2 HYBRIDIVAIKUTTAMINEN JA VENÄJÄN HYBRIDISTRATEGIA

2.1 Mitä tarkoittaa hybridivaikuttaminen?

Hybridivaikuttamiselle ei ole olemassa vakiintunutta määritelmää. Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa vuodelta 2020 todetaan, että hybridivaikuttamisessa valtiollinen tai muu ulkoinen toimija pyrkii vaikuttamaan samanaikaisesti tai jatkumona, suunnitelmallisesti ja eri keinoja käyttäen kohteen haavoittuvuuksiin, jotta saavuttaisi omat tavoitteensa. Keinovalikoimaan kuuluu muun muassa poliittisia, diplomaattisia, taloudellisia ja sotilaallisia keinoja sekä informaatio- ja kybervaikuttamista. Vaikuttaminen on vahingollista, ja se pyritään tekemään niin, että siitä ei jää selvää näyttöä. Valtiotoimijat käyttävät usein hybridivaikuttamisessa kolmansia toimijoita, kuten järjestäytyneen rikollisuuden ryhmiä. Hybridivaikuttamiseen voidaan käyttää myös esimerkiksi pakolaisia, muuttoliikettä tai hybridivaikuttamista toteuttavien maiden kansalaisia muissa maissa. Hybridivaikuttamista voi tapahtua myös pandemioiden ja epidemioiden varjolla. (Valtioneuvoston julkaisu 2020:30, 14.)

Hybridivaikuttamisen voidaan ajatella olevan myös strategia, joka ei pidä sisällään sotilaallisia keinoja. Toisaalta sitä voidaan käyttää joustavasti asteittaisena valmisteluvaiheena ennen sotilaallisia keinoja sisältävää strategiaa. Hybridivaikuttaminen on siis sellainen strategia, jossa vaikutetaan toisten valtioiden strategiaan toimiin, mielipiteisiin ja tavoitteisiin peiteltyillä vaikutuskeinoilla. Tarkoituksena on lähtökohtaisesti kyetä salaamaan operaation toteuttaminen ja myöhemmin uskottavasti kiistämään sen alulle panija. Näin ollen tarkoituksena on ehkäistä kohteen varautumista ja vastatoimien käynnistämistä. (Wigell 2019, 8–9.)

Hybridivaikuttamisen voidaan ajatella olevan myös modernia sodankäyntiä, mikä ei oikeastaan tee oikeutta sodan tai sodankäynnin käsitteelle. Tämä sota, jota käydään hybridivaikuttamisen keinoin, ei ole fyysistä ja sitä ei aleta käymään tiettyä ajankohtana. Hybridivaikuttaminen ei ole sotaa perinteisessä mielessä ja siksi siihen varautuminen on vaikeaa ja ennakoiminen miltei mahdotonta. sitä leimaakin niin sanotun taistelutilan laajentuminen, fyysisen ja ei-fyysisen ulottuvuuden sekoittuminen sekä valtionrajoista piittaamattomat sotilaalliset ja muut voimankäytön operaatiot, kuten eri-

laiset pakotetoinimet. Tulevaisuuden vaikuttaminen sisältää siis yhteiskunnan ja yhteiskuntajärjestyksen järkyttämiseen tähtäävää toimintaa korkean teknologian sodankäynnin ja sijaistaistelijoiden kanssa. (Kajanmaa 2022, 30, 32.)

Kansallisessa riskiarviossa vuodelta 2023 todetaan, että hybridivaikuttaminen voi olla pitkäkestoisista, jopa vuosia kestävästä ja se voi kohdistua kaikkiin yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin. Hybridivaikuttamiselle on tyypillistä pyrkiä vaikuttamaan yhteiskunnan eri osa-alueisiin huomauttamatta siten, että vaikuttamisen kohteena oleva valtio tai yhteisö päätyisi itse omasta tahdostaan tekemään itselleen haitallisia, hybridivaikuttajan päämääriä tukevia päätöksiä. Esimerkiksi taloudelliseen yhteistyöhön ja investointeihin liittyy jo lähtökohtaisesti paljon hyötyjä, minkä vuoksi rajaa haitallisen ja hyväksyttävän toiminnan välillä on vaikeaa vetää. (Sisäministeriön julkaisuja 2023:4, 26.)

Osana hybridivaikuttamista voi esiintyä myös fyysistä vaikuttamista, esimerkiksi sabotaasi, iskut kriittistä infrastruktuuria kohtaan tai erilaiset sotilaalliset voimannäytöt. Fyysisen vaikuttamiskeinot voidaan nähdä kovempina vaikuttamiskeinoina. Niihin saatetaan turvautua esimerkiksi silloin, jos muilla keinoilla ei ole saatu aikaan toivottua tulosta. Kun hybridivaikuttamisessa turvaudutaan fyysiseen vaikuttamiseen, tavoitellaan usein sen avulla myös psykologista vaikutusta. (Sisäministeriön julkaisuja 2023:4, 27.)

Hybridivaikuttaminen voi ilmetä esimerkiksi kohdistamalla viranomaisiin ja poliittisiin päättäjiin informaatio-operaatioita eri muodossa. Tällä toiminnalla tavoitellaan heidän tilanteenarviointi- ja päätöksentekokykyynsä vaikuttamista, taivuttaen sitä hyökkääjän haluamaan suuntaan. Turvallisuusviranomaisten ja ministeriöiden verkkosivuille ja tietojärjestelmiin voidaan tunkeutua ja korvata ne valesivustoilla ja esimerkiksi pankkijärjestelmiin voidaan murtautua häiriten näin ollen palkanmaksua ja varastaen henkilötietoja. Kansalaisiin voidaan yrittää myös vaikuttaa laajoilla sosiaalisen median kampanjoilla, joilla tavoitellaan epäluottamuksen rakentamista esimerkiksi maan johtoa kohtaan. (Mäkitalo 2022, 125.)

Hybridivaikuttamisen yhteydessä puhutaan usein hybridiuhista, joilla siis tarkoitetaan niitä konkreettisia uhkia, joita hybridivaikuttaminen aiheuttaa. Yhä suuremman hybridiuhan muodostavat vaalivaikuttaminen ja siihen liittyvä demokraattisten rakenteiden horjuttaminen, lisäksi teknologinen kehitys ja muuttunut toimintaympäristö, kuten erilaiset sosiaalisen median alustat, tarjoavat potentiaalisia uudenlaisia vaikutusmahdollisuuksia. Disinformaatio- ja vaikuttamiskampanjoissa yleistä taas on yhteiskunnallisen keskustelun tarkoituksellinen vääristely ja poliittisesti motivoitunut historian uudelleentulkinta. Myös kriittiseen infrastruktuuriin kohdistuu paljon hybridiuhkia. (Valtioneuvoston julkaisuja 2020:30, 15.)

Hybridiuhkilla voidaan tarkoittaa myös moderneja kompleksisia ja moniulotteisia uhkia, joita esiintyy useilla eri aloilla. Ne voivat keskenään lisätä toistensa vaikutusta. (Mälksoo 2018, 377.) Toisaalta hybridiuhkissa myös ulkoinen ja sisäinen turvallisuus limittyvät toisiinsa voimakkaasti. Hybridiuhka voi kohdistua Suomeen suoraan tai Suomeen osana suurempaa kokonaisuutta, jossa pyritään vaikuttamaan esimerkiksi länsimaiden yhtenäisyyteen tai EU:n sisäiseen päätöksentekoon ja toimintaan. Hybridiuhan aikaansaamisella voi olla näennäisesti positiivisia vaikutuksia, mutta uhan aiheuttajan taustalla olevat motiivit ovat kohteelle haitallisia. (Sisäministeriön julkaisuja 2023:4, 26.)

Jotta hybridiuhkien torjumisessa menestyttäisiin, tarvitaan laajoja toimivaltuuksia. Usein rauhanai- kaiset toimivaltuudet eivät riitä ja lisäksi puutteelliset toimivaltuudet voidaan nähdä heikkouksina, joihin voidaan iskeä. Puutteelliset toimivaltuudet tietyn hybridiuhan yhteydessä voivat siis lisätä muiden hybriditoimien riskiä. Hybridiuhkien torjunnassa korostuu puolustuskykyjen laajentaminen kaikkiin mahdollisiin dimensioihin tai vaihtoehtoisesti yhden yksittäisen puolustuskyvyn rakentami- nen tarpeeksi voimakkaaksi, jotta se poistaa hybridiuhan aiheuttajalta motivaation jatkaa hybridikei- nojen käyttöä. Hybridiuhkien torjunnassa merkittävää on myös matala päätöksentekokynnys, no- pea johtaminen ja laadukas tilannekuva. Tiedottaminen ja vastainformaatio-operaatiokyky ovat ne- kin merkittävässä asemassa. Lisäksi siviilitoimijoiden kouluttaminen ja valmius täytyy myös muis- taa. (Johnson 2018, 145, 159.)

Hybridiuhka voi olla tietty hybridioperaatio, joka on arvaamaton, yllättävä ja vaikuttava. Se on ikään kuin viekas ja hämärä juoni, jolla on selkeä tavoite ja päämäärä. Operaatioiden kokonaisuus on kuin palapeli, jossa jokainen pala on osa tarkkaan harkittua strategiaa, jonka avulla edetään kohti lopullista päämäärää. Käytössä on monipuolinen keinovalikoima monimutkaisia painostus- ja vai- kuttamisoperaatioita, mutta mahdollista on myös suora sotilaallinen toiminta ja erikoisjoukko-ope- raatiot. Keinoja voivat olla myös poliittinen ja rikollinen painostus, väkivalta ja tavanomainen sodan- käynti aseilla ja sotilailta. (Malin 2020, 39.)

Haasteena yhteiskunnille on hybridioperaatioiden tunnistaminen, vastatoimien käynnistämisen ajoittaminen ja niiden mitoittaminen. Yhtenä suurena pelkona on se, että vastustaja aloittaa ope- raation, jota ei tunnisteta heti ja sen vuoksi se johtaa huonoon lopputulokseen. Toisaalta saattaa myös olla niin, että valtio toteuttaa kilpailuun liittyviä toimenpiteitä, jotka vastapuoli tulkitsee hybri- dioperaatioksi ja vastaa sen mukaisesti, jolloin olemmekin operaation aloittaja ilman että tarkoi- timme sitä. Tulevaisuuden operaatioita tullaan käymään entistä peitetymmin ja toiminnan kiistämi- nen tulee olemaan hyvin yleistä. (Kajanmaa 2022, 30.)

2.2 Venäjän hybridistrategia

Venäjä on heikentänyt Suomen lähialueiden ja koko Euroopan turvallisuutta liittämällä Krimin laitto- masti itseensä, ylläpitämällä vuonna 2014 aloittamaansa konfliktia Itä-Ukrainassa ja hyökkäämällä

Ukrainaan helmikuussa 2022. Lisäksi Venäjän toiminta Georgiassa, Ukrainassa ja Syyriassa näyttää toteen sen, että maan kynnyks soti-laallisen voiman käyttöön on madaltunut, minkä seurauksena turvallisuuspoliittinen tilanne etenkin Euroopassa on kiristynyt huomattavan paljon. Venäjän viimeaikaisessa turvallisuusajattelussa nousee esiin strategisen syvyyden tavoittelu ja yhtenäinen puolustusvyöhyke, joka ulottuisi arktiselta alueelta Mustanmeren kautta Välimerelle. Sen tavoitteena oli ja on kaiketi edelleen etupiirijakoon perustuva turvallisuusrakenne Euroopassa. (Palokangas 2022, 145.) Muun muassa tämän tavoittelemiseen Venäjä käyttää hybridistrategiaansa.

Vaikuttamiskeinoja ja painostusta ovat esimerkiksi yhteiskunnan ydintoimintoihin soluttautuminen. Myös keskeisissä asemissa olevia henkilöitä voidaan yrittää sitouttaa toimintaan, jonka tavoitteena on urkinta ja vakoilu eri tavoin sitoutettujen päättäjiin, virkamiesten ja viranomaisten avulla ja heidän kauttaan. Kohdehenkilö voi tämän itse tiedostaa tai toiminta voi myös tapahtua hänen tiedostamattaan. Hybridimäisyys tulee näkyväksi esimerkiksi maa- ja kiinteistökaupoissa, pakolaisvirtojen ohjailussa, huoltajuuskiistoissa, vaihtoehtomediaoissa ja viestiliikenteen hankaloittamisessa. Samoin hybridin hengen on voinut tavoittaa disinformaatiosta, kyberoperaatioista ja rikollisuudesta. (Malin 2020, 39–40.)

Venäjän hybridiope-raatioiden taustalta löytyy kaksi miestä, kenraali Valeri Gerasimov ja akateemikko Aleksandr Dugin. Kenraali Gerasimovin oppien mukaisessa hybridivaikuttamisessa kohdevaltio ikään kuin murskataan aseettomasti sisältä päin. Keinoina ovat tutut propaganda, imartelu ja aatteellisten, yhteiskuntakriittisten ryhmien toiminnan tukeminen, kannustaminen ja vahvistaminen. Venäjän hybridistrategiassa kohdevaltio kriisiytetään prosessissa, jossa diplomatia, tiedustelu, solutetut resurssit, propaganda, nettisabotaasi ja aseellinen toiminta tapahtuvat yhtä aikaa yhteiskunnan eri sektoreilla. Hybridistrategia on kuin sinfoniaorkesterin konsertti, jossa jokainen instrumentti soittaa omaa osuuttaan itsenäisesti, mutta kaikki yhdessä tähtäävät samaan päämäärään. (Malin 2020, 40.)

Kenraali Gerasimovin mukaan ei-sotilaalliset keinot ovat tulossa jopa tärkeämmiksi kuin puhtaasti sotilaalliset keinot. Ei-sotilaallisilla keinoilla kylläkin kyetään helpottamaan sotilaallisten keinojen käyttöä. Gerasimovin mukaan kuitenkin asevoimilla käytävä sodankäynti on yhä voimankäytön ytimessä. Ei-sotilaallisilla keinoilla voidaan kuitenkin vaikuttaa ja näin ollen helpottaa sotilaiden tehtävää, jolloin tie sotilaallisen voiton saavuttamiseksi tasoittuu. (Palokangas 2022, 30.)

Yksi keskeisimpiä keinoja kohdevaltion kriisiyttämisessä on soluttautuminen kohdevaltion turvallisuusorganisaatioon eli saada poliisiin, Puolustusvoimiin, Rajavartiolaitokseen, Tulliin ja valtiolliseen tiedusteluun niin sanottuja ystäviä. Näin ollen tiedustelun ja muun kohdevaltiota vahingoittavan toiminnan teho nousee moninkertaiseksi. Kenraali Gerasimov yhdistääkin opissaan käsitteet *deep penetration* eli syväsolutus ja *reflexive control* eli hämäys. Näiden kahden keinon avulla kohdevaltio

pelotellaan ja ajetaan tilaan, jossa se itse tulee tehneeksi hyökkääjän päämäärien kannalta juuri optimaaliset asiat. Hyökkääjän lopullinen ratkaisu on jo siis lähellä silloin, kun kohdevaltio vasta ha-
vahtuu kriisiin. (Malin 2020, 40–41.)

Putinin hallinnon muotoilema hybridistrategia perustuu vastakkainasetteluun idän ja lännen välillä. Vastapuolelle on asetettu koko läntinen maailma, jossa valvonnan ohittavia arvoja ovat oikeudet ja vapaus. Epäily ja yleinen epäluottamus kohdistuu kaikkeen länsilähtöiseen yhteistyöhön, ja Venäjä on tulkinut vihamielisyyttä esimerkiksi EU:n itäisen kumppanuuden ohjelmasta sekä muista vas-
taavista yhteistyöpyrkimyksistä. Venäjän strategiassa lännen kirkkaimmat arvot eli demokratia, oi-
keusvaltio sekä mielipiteen- ja sananvapaus ovat kääntyneet hyveiden vastakohtaksi. Tavoitteena onkin tuottaa tila, jossa kansalaisyhteiskunta on jakautunut joko poliittisesti tai uskonnollisesti. Näin ollen valtiojohdon tavoitellaan kadottavan tilannekuvansa sekä toimintakykynsä. Tässä tilanteessa päättäjät eivät ole enää tehtäviensä tasalla ja sekavaan tilaan johdettu kohdevaltio on helppo vas-
tus strategian seuraavissa vaiheissa. (Malin 2020, 42.)

Hybridipainostuksen tunnetuin esimerkki ovat erilaiset kyberkeinot eli iskut tietoverkkoihin ja infor-
maatioyhteiskunnan lamauttaminen tietomurtojen, virusten ja hakkeroinnin avulla. Keinovalikoimiin
kuuluvat myös manipuloidut kansanliikkeet, aseellisten yhteenottojen provosoiminen, materiaali-
tuki, erikoisjoukkojen käyttö sekä tarvittaessa sotilaallisen voiman käyttö. Venäjän strategian niin
sanottuun valmistelemaan vaiheeseen kuuluukin erilaiset kypsyttelevät operaatiot, joiden avulla
kohdevaltio pyritään saamaan tilanteeseen, jossa väkivallan käyttö on mahdollista minimoida. Jos
tämä valmisteluvaiheen kypsytys on tehokasta, viimeinen vaihe on mahdollista toteuttaa koko-
naan ilman väkivaltaa. (Malin 2020, 42.)

Hybridistrategian loppuvaiheesta pyritään tuottamaan mahdollisimman sekava ja epäselvä kuva,
jossa syiden ja seurausten suhde hämärretään ja kohdevaltion hallinnosta saadaan aikaan epäva-
kaa vaikutelma. Näin ollen ulkopuolelta on mahdotonta hahmottaa, mitä oikeasti on tapahtunut,
miksi ja mistä syistä. Sekava tilannekuva estää tehokkaasti ulkopuolisten tahojen väliintulon ja
puuttumisen tilanteeseen. Kohdevaltion auttaminen on hankalaa ja lähestulkoon mahdotonta, jol-
loin se jää yksin hybridistrategian keskelle. (Malin 2020, 42.)

Puolustusvoimain entinen komentaja, kenraali Jarmo Lindberg puhui syyskuussa 2014 valtakunnal-
lisen maanpuolustuskurssin avajaisissa epämääräisestä ja yllättävästä hybridisodasta, jollaiseen
Suomen olisi hyvä varautua. Lindberg visio Venäjän aloittamaa hybridisotaa, jonka avainsanoja oli-
sivat nimenomaan mediavaikuttaminen, propaganda ja disinformaatio, joiden avulla pyrittäisiin tuot-
tamaan julkisuuteen Venäjän omia intressejä palvelevia vaikutelmia ja mielikuvia. Massojen ajatte-
lun ja arvojen ohjaamisen lisäksi hybridisodassa voitaisiin käyttää erilaisia talouteen liittyviä kiristys-

toimia. Lindberg nimeää keskeisimmiksi painostuskeinoiksi yhteiskunnalle elintärkeän infrastruktuurin, esimerkiksi tieto- ja sähköverkkojen, heikentämisen ja tuhoamisen. Sotilaallista painetta pyrittiin lisäämään kalustoa kasvattamalla eli kalustouhkaa nostamalla. (Malin 2020, 43.)

3 MONISÄIKEINEN TURVAPAIKANHAKU

3.1 Oikeus turvapaikkaan ja kansainvälisen suojelun periaatteet

Turvapaikanhakijalla tarkoitetaan sellaista ulkomaalaista henkilö, joka hakee suojelua ja oleskelu oikeutta vieraasta valtiosta. Turvapaikanhakija saa pakolaisaseman, jos hänelle myönnetään turvapaikka. Oikeus hakea turvapaikkaa on jokaisen perusoikeus. (Sisäministeriö, luettu 15.2.2024.)

Ulkomaalaislain mukaan ”maassa oleskelevalle ulkomaalaiselle annetaan turvapaikka, jos hän oleskelee kotimaansa tai pysyvän asuinmaansa ulkopuolella sen takia, että hänellä on perustellusti aihetta pelätä joutuvansa siellä vainotuksi alkuperän, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen takia, ja jos hän pelkonsa vuoksi on haluton turvautumaan sanotun maan suojeluun” (Ulkomaalaislaki 30.4.2004/301 87§ 1 momentti).

Pakolaissopimuksen tai kansainvälisen oikeuden muiden periaatteiden mukaan edes pakolaisella ei kuitenkaan ole ehdotonta oikeutta saada turvapaikka siitä huolimatta, että sopimukset velvoittavat olemaan palauttamatta tai karkottamaan henkilöä maahan, jossa hän voi joutua vainon kohteeksi taikka jossa hänen henkensä olisi uhattuna. Turvapaikka voidaan jättää antamatta niin sanottujen poissulkemisperusteiden vallitessa, vaikka henkilö muuten täyttäisikin turvapaikan saamisen edellytykset. Näiden perusteiden puuttuessa turvapaikka tietysti tulee antaa. Toisin sanoen, lopulta kyse on oikeusharkinnasta. (Kuosma 2016, 21.)

Suomessa sisäministeriö vastaa maahanmuuttopolitiikan sekä maahanmuuttoa ja kansalaisuutta koskevan lainsäädännön valmistelusta ja ministeriö edustaa Suomea maahanmuuttoasioissa Euroopan unionissa sekä kansainvälisessä yhteistyössä. Maahanmuuton lainsäädännön kehitystyö pohjautuu Suomen hallituksen linjaamiin tavoitteisiin, EU:n lainsäädäntöön sekä muihin Suomea kansainvälisesti sitoviin sopimuksiin. Näitä ovat muun muassa Euroopan ihmisoikeussopimus, kidutuksen vastainen yleissopimus, lapsen oikeuksien sopimus ja Geneven pakolaissopimus. (Kuisma 2016, 16–17.)

Suomi on siis kansainvälisin sopimuksin sitoutunut antamaan kansainvälistä suojelua niille, jotka sitä tarvitsevat. Perustana tälle on Geneven yleissopimus vuodelta 1951, joka koskee pakolaisten oikeusasemaa. Suomessa kansainvälisellä suojelulla tarkoitetaan pakolaisasemaa tai toissijaista suojeluasemaa ja henkilö voi hakea suojelua jättämällä turvapaikkahakemuksen. Toissijaista suojelua puolestaan voi saada, mikäli henkilö uhkaa jokin muu todellinen vakava vaara kuin turvapaikan

perusteena oleva vaino, esimerkiksi kuolemanrangaistus tai kidutus. (Sisäministeriö, luettu 15.2.2024.)

Geneven pakolaissopimuksessa sanotaan, että ”sopimusvaltio ei saa tavalla tai toisella karkottaa tai palauttaa pakolaista sellaisten alueiden rajoille, jossa hänen henkeään ja vapauttaan uhataan rodun, uskonnon, kansallisuuden ja tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi” (Kuisma 2016, 13). EU:n määritelmän mukaan kansainvälistä suojelua saavaksi katsotaan henkilö, jolle on myönnetty joko pakolaisasema (ottamalla hänet kiintiöpakolaisena tai vaihtoehtoisesti antamalla turvapaikka) tai toissijaisen suojelun asema. Näiden lisäksi voidaan antaa tilapäistä suojelua sellaiselle henkilölle, joka on joutunut pakenemaan asuinmaastaan sotatoimien, jonkun muun väkivaltaisen tilanteen tai esimerkiksi ympäristökatastrofin seurauksena. (Sisäministeriö, luettu 15.2.2024.)

Näiden sopimusten vuoksi Suomi ei voi käännäyttää itärajalta turvapaikanhakijoita takaisin Venäjälle vaan on velvoitettu ottamaan heidät vastaan. Se vuoksi eduskunnassa on tekeillä poikkeuslaki, joka mahdollistaisi turvapaikanhakijoiden käännäyttämisen takaisin tietyillä edellytyksillä. Kyse on siis nimenomaan poikkeuslaista, joka olisi vuoden voimassa lain voimaantulosta. Sen soveltaminen vaatisi tilannetta, jossa kansallinen turvallisuus olisi vakavasti uhattuna. Lakiesitys on kuitenkin ongelmallinen juuri kansainvälisten sopimusten ja perustuslain kannalta. Kansainväliset sopimukset on kuitenkin tehty aikana, jolloin mikään valtio ei väärinkäyttänyt turvapaikkaoikeutta toista valtiota kohtaan, minkä vuoksi myös EU:n tasolla on tunnustettu jäsenvaltioiden oikeutettu tarve kyetä suojelemaan aluettaan. (Toivonen, Lakka & Stenroos 2024, luettu 20.4.2024.)

3.2 Poliisin rooli turvapaikkaprosessissa

Poliisi on toimivaltainen viranomainen turvapaikkaprosessista puhuttaessa. Turvapaikkahakemus on jätettävä poliisille tai Rajavartiolaitokselle maahan saavuttaessa tai vaihtoehtoisesti mahdollisimman pian sen jälkeen. Kaikilla poliisilaitoksilla on valmius ottaa hakemuksia vastaan sekä rekisteröidä turvapaikanhakija. Hakemuksen jättämisen jälkeen hakija ohjataan Maahanmuuttoviraston määrittelemään vastaanottokeskukseen ja sen jälkeen turvapaikka-asian käsittely siirtyy Maahanmuuttoviraston käsiteltäväksi. (Poliisi.fi, luettu 15.2.2024.) Poliisin rooli on siis turvapaikkaprosessin alkuvaiheessa merkittävä nimenomaan hakijoiden rekisteröimisessä.

Turvapaikanhakijoiden suhteen poliisi valvoo ulkomaalaislain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista. Ulkomaalaisvalvonta on säädetty poliisin tehtäväksi ulkomaalaislaissa ja sitä tehdään osana kaikkea peruspoliisityötä. Ulkomaalaisvalvontaa toteutetaan siis esimerkiksi rikostutkiminnan, hälytystehtävien, liikennevalvonnan, ravintolavalvonnan sekä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden tehtävien yhteydessä. (Poliisi.fi, luettu 15.2.2024.)

Poliisin tehtävä on myös poistaa maasta ne ulkomaalaiset, jotka ovat saaneet käännytys- tai maasta karkottamispäätöksen, mutta eivät noudata sitä. Poliisi varmistaa tällaisten henkilöiden palauttamisen kotimaahan tai muuhun poistamispäätöksessä kerrottuun maahan. Ulkomaalaislain nojalla poliisi ja rajavartiolaitos ovat täytäntöönpanoviranomaisina velvollisia poistamaan henkilö maasta, jos tämä tulee maahan laittomasti tai oleskelee maassa laittomasti. (Poliisi.fi, luettu 15.2.2024.)

Tiivistetysti voisi siis sanoa, että poliisin rooli turvapaikanhakijoiden suhteen on ennen kaikkea alkuvaiheen rekisteröinnissä, mutta toisaalta poliisin rooli on merkittävä, kun mietitään ulkomaalaislain noudattamisen valvontaa. Se on siis integroitu osaksi jokapäiväistä peruspoliisityötä ja näin ollen sitä tehdään ikään kuin huomaamattakin. Toisaalta kun turvapaikanhakijoita tulee kerralla suuria määriä esimerkiksi hybrdivaikuttamisen seurauksena, myös maasta poistamiset kuormittavat poliisia, mikäli kohdehenkilöt eivät poistu maasta vapaaehtoisesti. Poliisin rooli siis näin ollen jatkuu läpi turvapaikkaprosessin, sillä turvapaikanhakija saattaa ensimmäisenä rajan ylittyään kohdata poliisin ja toisaalta poliisi on myös se taho, joka hänet mahdollisesti saattaa takaisin Suomen rajojen ulkopuolelle.

4 SUOMEN ITÄRAJAN TILANNE

4.1 Itärajan tilanne – mistä on kyse?

Pakolais- ja siirtolaisvirrat ovat hybrdivaikuttamisessa käytetty poliittinen painostuskeino ja samalla voimankäyttöväline. Muuttovirtojen ohjailu ja suuntaamisen kuuluvat tyypillisesti hybridistrategian kypsyttävään vaiheeseen keinovalikoimaan. Pelote ja paine ohjaavat kohdevaltiota toimimaan halutulla tavalla, kun ilmaan lasketaan seurauksiltaan arvaamaton uhka. Venäjä toteutti samankaltaisen turvapaikanhakijoiden ohjailun jo vuonna 2015–2016, kun Sallan ja Raja-Joosepin rajanylityspaikoille kyyditettiin parituhatta turvapaikanhakijaa. Turvapaikanhakijat oli lennätetty Venäjän turvallisuuspalvelun toimesta Muurmanskiin, josta heidät oli edelleen kuljetettu Lapin erämaassa sijaitsevien rajanylityspaikkojen läheisyyteen. Valtion organisoimalla turvapaikkamarssilla Venäjä tarjoi Suomelle esimakua sellaisesta tilanteesta, jossa EU:n itärajalle kohdistuisi vastaava paine kuin EU:n eteläisissä rajavaltioissa Italiassa ja Kreikassa kesällä vuonna 2015. Suomalaisen yhteiskunnan kantokyky joutuisi mahdollittoman tilanteen eteen, mikäli kymmeniä tuhansia ihmisiä tulisi rajan yli Venäjältä, ja mahdollisesti myös länsirajan yli Ruotsista. (Malin 2020, 62.)

Tällä rajaprovokaatiolla Venäjä kykeni selvittämään Suomen viranomaisjärjestelmien toimivuutta ja toisaalta myös poliittisen päätöksentekokyvyn tehokkuutta. Se keräsi vihjeitä siitä, millä tavalla ja kuinka nopeasti Suomen valtiojohto reagoisi hankalassa tilanteessa akuutin kriisin ja paineen pyör-

teissä. Samalla Venäjä myös testasi turvapaikanhakijoiden avulla suomalaista kansalaisyhteiskuntaa. Se tarkkaili yhteiskunnan voimavaroja ja kansalaisten joustavuutta. Venäjä myös halusi tietää, kuinka yhtenäisenä suomalainen yhteiskunta kykenisi pitäytymään yllättävässä ja tilannekuvaltaan hyvin sekavassa muutostilanteessa. Sallan ja Raja-Joosepin raja-asemille suunnatulla hybridiopeeraatiolla Venäjä onnistui luomaan Suomelle hybridisodan mukaisen pelottaan maahantuloväylästä. Venäjä kykenisi aktivoimaan sen tarpeen tullen hyvin tehokkaasti. (Malin 2020, 62–63.)

Marraskuussa 2023 Suomen itärajalle alkoi tulla tavallista enemmän turvapaikanhakijoita. Nopeasti tuli selväksi, että organisointi tapahtui Venäjän puolelta viranomaisten avustuksella. Turvapaikanhakijoiden määrä oli alkuun kokonaisuutena arvioiden vähäinen, mutta määrä kasvoi voimakkaasti lyhyellä aikavälillä. Joukossa oli myös useamman maan kansalaisia kuin alkuvaiheessa. Viitteitä viranomaisjohtoisesta toiminnasta Venäjän puolelta saatiin siitä, että matkustaminen Venäjältä Suomeen sallittiin asiakirjapuutteista huolimatta, mihin ennen on poikkeuksetta puututtu. Kyse on siis laittomasta maahantulosta ja Suomen viranomaiset arvioivat ilmiöön liittyvän myös kansainvälistä rikollisuutta. (Valtioneuvosto.fi, luettu 16.2.2024.)

Ilmiön alkuvaiheessa valtioneuvosto tiedotti, että hallitus ja viranomaiset seuraavat tilanteen kehittymistä tarkasti. Suomen kerrottiin varautuneen monin tavoin yleisen järjestyksen ja turvallisuuden, rajaturvallisuuden sekä kansallisen turvallisuuden häiriötilanteisiin ja valmius toimia tilanteen edellyttämällä tavalla kerrottiin olevan vahva. Hallituksen kerrottiin varmistavan Suomen rajaturvallisuuden kaikissa tilanteissa, ja hallituksella kerrottiin olevan valmius käyttää kaikkia lainsäädännön toimivaltuuksia tilanteissa, jossa rajaturvallisuus vakavasti vaarantuu. (Valtioneuvosto.fi, luettu 16.2.2024.)

4.2 Rajan sulkeminen

16.11.2023 valtioneuvosto päätti sulkea osan Suomen itärajasta aina helmikuun puoleen väliin saakka. Kansainvälisen suojelun hakeminen Suomesta keskitettiin Vartiuksen ja Sallan rajanylityspaikoille. Rajan sulkemisella oli nimenomaan tarkoitus pysäyttää laitton maahantulo. Valtioneuvosto ilmoitti, että hallitus ja viranomaiset seuraavat rajan tilannetta alati, ja toimia sopeutetaan tilanteen mukaan. (Valtioneuvosto.fi, luettu 16.2.2024.)

Rajan osittainen sulkua ei tuonut toivottavaa vaikutusta, vaan sääntöjenvastainen maahantulo jatkoi kasvuaan ja laajeni myös muille rajanylityspaikoilla. Ilmiö ja sen uhka edelleen laajenemisesta aiheutti vakavan uhan kansalliselle turvallisuudelle ja yleiselle järjestykselle sekä turvallisuudelle Suomessa ja muualla Schengen-alueella. Tämän vuoksi hallitus päätti 22.11.2023 sulkea myös Kuusamon, Sallan ja Vartiuksen rajanylityspaikat 24.11.2023 alkaen. Kansainvälisen suojelun hakeminen Suomen ja Venäjän maarajalla keskitettiin Raja-Joosepin rajanylityspaikalle. (Valtioneuvosto.fi, luettu 16.2.2024.)

Tämän seurauksena sääntöjen vastainen maahantulo siirtyi avoinna olevalle Raja-Joosepin rajanylityspaikalle, minkä vuoksi koko itäraja päädyttiin sulkemaan 30.11.2023 alkaen. Päätöksessä vedottiin siihen, että Venäjä toimii mahdollistajana ihmisten välineellistämässä ja organisoidusti ohjaa heitä Suomen rajalle. Päätöksellä haluttiin suojata Suomen kansallista turvallisuutta Venäjän hybridioperaatiota vastaan, sillä maahantulo jatkui aikaisemmista rajoitustoimenpiteistä huolimatta, ja sen katsottiin edelleen olevan vakava uhka kansalliselle turvallisuudelle ja yleiselle järjestykselle. (Valtioneuvosto.fi, luettu 16.2.2024.)

Hallitus kuitenkin päätti 14.12.2023 alkaen avata Vaalimaan ja Niiralan rajanylityspaikat uudelleen. Raja ehti olla auki vain yhden päivän, sillä laitton maahantulo jatkui välittömästi rajan avaamisen jälkeen. Näin ollen hallitus sulki rajanylityspaikat välittömästi uudelleen ja kansainvälisen suojelun hakeminen Suomen ulkorajoilla keskitettiin ainoastaan avoinna oleville lento- ja vesiliikenteen rajanylityspaikoille. (Valtioneuvosto.fi, luettu 16.2.2024.)

Tammikuussa 2024 hallitus päätti jatkaa koko itärajan sulkua 11.2.2024 saakka, vedoten siihen, että viranomaisten kokoamien tietojen perusteella uhka ilmiön uudelleen käynnistymisestä ja laajentumisesta on hyvin todennäköinen. Ilmiön todettiin edelleen olevan uhka kansalliselle turvallisuudelle sekä yleiselle järjestykselle. Lisäksi sääntöjenvastaisen maahantulon jatkumisen ei katsottu turvaavan maahantulomenettelyn asianmukaisuutta. (Valtioneuvosto.fi, luettu 16.2.2024.)

Hallitus jatkoi itärajan sulkua edelleen 11.2.2024 aina 14.4.2024 saakka. Päätös kerrottiin kumottavan tai muutettavan, jos sen ei katsota enää olevan välttämätön kansalliselle turvallisuudelle tai yleiselle järjestykselle aiheutuvan vakavan uhan torjumiseksi. Hallituksen kerrottiin selvittävän vaihtoehtoisia keinoja rajan sulun sijaan ilmiön päättämiseksi. Lisäksi päätöksen sisältöä ja laajuutta kerrottiin arvioitavan säännöllisesti tilanteen kehittymisen perusteella yhteistyössä sisäministeriön ja muiden viranomaisten kanssa. 4.4.2024 valtioneuvosto päätti istunnossaan jatkaa edelleen Suomen itärajan sulkua toistaiseksi. Päätöksen ilmoitettiin olevan voimassa niin kauan kuin se on välttämätöntä. (Valtioneuvosto.fi, luettu 19.4.2024.)

5 MENETELMÄ JA AINEISTO

5.1 Tutkimuskysymykset

Vanhan sanonnan mukaan hyvä kysymys on jo puoli vastausta, mutta ongelman asettaminen ja muotoileminen on usein vaikeampaa kuin lopullinen ongelman ratkaiseminen. Metodiotoppaissa on perinteisesti korostettu, että tutkimuksen ongelmat tulisi harkita tarkkaan ja muotoilla selkeästi ennen kuin ryhdytään aineiston keruuseen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 121.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on varauduttava siis siihen, että ongelma saattaa myös muuttua tutkimuksen edetessä. Kuitenkin jonkinlainen käsitys tutkimuksen kysymyksenasettelusta täytyy olla riippumatta siitä, puhutaanko etukäteisestä tulkintaideasta tai alustavista ideoista. Sellaisessa tutkimuksessa, joka etenee perinteisemmän kaavan mukaisesti, kuten tämä työ, pyritään ongelma esittämään mahdollisimman tarkkarajaisesti ja selkeästi. (Hirsjärvi ym. 1997, 122.)

Pääongelman analysointi ja täsmentäminen johtaa siihen, että tutkimukseen saadaan sen avulla alaongelmat. Joskus tutkimuksessa voi olla vain yksi ongelma tai joukko samantasoisia ongelmia, niin ettei eroa pää- ja alaongelmiin ole mielekästä tehdä. Pääongelma on siis yleensä yleinen kysymys, jossa koko tutkittava kokonaisuus hahmottuu. Alaongelmiin saadut vastaukset tekevät mahdolliseksi vastata myös pääongelmaan ja ongelmia esitettäessä selvitetään, miksi nimenomaan näihin ongelmiin päädyttiin ja miksi ongelmat rajattiin ja täsmennettiin esitetyllä tavalla. (Hirsjärvi ym. 1997, 122, 124.)

Olenkin siis muodostanut tutkimuksessani pääongelmaksi seuraavan tutkimuskysymyksen: Millaisia haasteita turvapaikanhakijoiden käyttäminen hybridivaikuttamisen keinona poliisille aiheuttaa? Tätä pääkysymystä tukemaan muodostin alakysymyksiksi seuraavat: Miten poliisin resurssit riittävät ilmiöön vastaamiseen? Millaisia uhkia ilmiö aiheuttaa Suomen sisäiselle ja kansalliselle turvallisuudelle? Näiden alakysymysten avulla pystyn vastaamaan päätutkimuskysymykseen kattavasti ja tarkoituksenmukaisesti.

5.2 Menetelmänä kirjallisuus- ja lehdistökatsaus

Olen valinnut opinnäytetyöni tutkimusmenetelmäksi kirjallisuus- ja lehdistökatsauksen, sillä se antaa parhaat mahdollisuudet aiheen laaja-alaiseen katsaukseen ilman, että se on liikaa sidottu esimerkiksi tiettyyn teoriapohjaan. Kirjallisuuskatsauksen ideana on olemassa olevan tiedon tunnistaminen, arvioiminen, tulkitseminen ja yhdistäminen. Metodien avulla siis tiivistetään olemassa oleva ja olennainen tieto aihepiirissä sekä tehdään keskeiset johtopäätökset niiden pohjalta ennalta asetettuun tutkimuskysymykseen. Tavoitteena katsauksessa onkin muodostaa kriittisesti tarkasteltu kokonaiskuva. (Vilkkä 2023, 11–12.)

Kirjallisuuskatsauksessa aineiston analyysi voi vaihdella, mutta kuitenkin omalla tavallaan se on aina tehtävä järjestelmällisesti. Katsauksen aineisto tulisi järjestää ja yhdistää niin, että tuloksena olisi uutta tietoa. Järjestelmällisyys, kriittisyys, tarkkuus ja läpinäkyvyys ovat menetelmällinen vähimmäistaso, jolla saavutetaan sellaisia tuloksia, joita voidaan pitää tutkimuksellisesti luotettavina, uskottavina ja ennen kaikkea kiinnostavina. (Vilkkä 2023, 38.)

Työssäni käyttämä tutkimusmenetelmä on siis laajemmin kirjallisuus- ja lehdistökatsaus, mutta hieman tarkemmin määriteltynä olen käyttänyt narratiivisen katsauksen suuntausta. Sen lähtökohtana

ei ole selvittää ilmiön yleisyyttä vaan etsiä tutkimuksista vastauksia siihen, mitä ilmiöstä tiedetään, mitkä ovat ilmiön keskeiset käsitteet ja mitkä ovat käsitteiden keskeiset suhteet. Narratiivisella katsauksella siis voidaankin tehdä tiivistys tai uusi kokonaisnäkemys aiemmin tehdystä tutkimuksesta sekä järjestää epäyhtenäistä tietoa jatkuvaksi ja johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi. (Vilkkä 2023, 22.) Tässä työssä tavoittelen uutta kokonaisnäkemystä sen muodossa, että muodostan aineistosta selkeät teemat koskien ilmiön vaikutuksia poliisiin työhön. Määrittelen myös ilmiön keskeiset käsitteet, jotka tässä tapauksessa kietoutuvat siis hybridivaikuttamisen ja Venäjän hybridistrategian ympärille.

Narratiivinen katsaus on muita katsauksia vapaampi tiedonhaussa ja siinä, miten tarkkaan erilaiset aineiston valintakriteerit tulisi määritellä. Katsaus prosessina perustuu tutkijan oivalluksiin, jotka muodostuvat siitä, miten tutkija yhdistää toisiinsa aineistosta ymmärtämänsä asiat. Narratiivisen katsauksen ehdoton vahvuus on myös se, että se antaa mahdollisuuden perustellusti suuntautua erityiskysymyksiin ja tarkastella niitä aineistolähtöisesti. (Vilkkä 2023, 22–23.)

Aineiston analysoinnissa käytinkin apuna tutkimuskysymystäni ”Millaisia haasteita turvapaikanhakijoiden käyttäminen hybridivaikuttamisen keinona poliisille aiheuttaa?”. Sen avulla pystyin muodostamaan selkeät teemat ilmiön vaikutuksista poliisiin ja näin ollen rakentamaan tutkimusosion niiden pohjalta tuoden teoriaa hybridivaikuttamisesta mukaan. Näin ollen pystyin suuntaamaan myös aineiston etsimistä nousseisiin teemoihin liittyen, mikä osaltaan helpotti myös aineiston rajaamista ja sopivan aineiston löytymistä, sillä ilmiön ajankohtaisuus aiheuttaa sen, että esimerkiksi aiheeseen liittyviä uutisia on saatavilla hyvin paljon.

5.3 Aineiston esittely

Lähdeaineisto on julkisista lähteistä sisältäen Sisäministeriön raportteja ja muistioita, Ylen, MTV:n, Ilta-Sanomien, Iltalehden sekä Helsingin Sanomien uutisia sekä yhden Suojelupoliisin julkaiseman lausunnon. Lähdeaineisto on siinä mielessä kattava, että se sisältää useita eri lehdistöjen julkaisuja aiheesta lisättyinä Sisäministeriön ja Suojelupoliisin julkaisuilla, joten otanta ei näin ollen ole suppea. Aineisto pystyy antamaan ilmiöstä ajankohtaisen ja kattavan kuvan monesta eri näkökulmasta, ja eri lehdistöjen uutisten käyttäminen tuo työlle uskottavuutta, mikä tutkimuksessa aina tulee myös huomioida.

Sisäministeriön raportit ja muistiot tuovat aineistoon oman lisänsä myös sen suhteen, että niissä on kuultu Sisäministeriön omien mietintöjen lisäksi laajasti eri asiantuntijoita ja viranomaisia. Näin ollen työssäni käyttämä aineisto on laaja-alainen kattaus niin viranomaisten, lehdistön kuin ministeriöidenkin näkemyksiä käsiteltävästä aiheesta ja sen vaikutuksista yhteiskunnan eri toimijoihin. Koska käsittelemäni ilmiö on toisaalta valtiojohtoinen ja siihen näin ollen pyritään valtiojohtoisesti

myös vastaamaan, on se selkeä peruste sille, miksi Sisäministeriön julkaisut ovat merkittävänä osana aineistoa.

Aineiston rajautuminen tapahtui melko selkeästi näihin kyseisiin aineistoihin sen vuoksi, että ne tukevat hyvin toisiaan, ovat relevantteja tutkimuskysymyksen kannalta ja sisältävät tarpeeksi analysoitavaa tutkimuksen laajuuden näkökulmasta. Koska tutkimukseni aihe on hyvin ajankohtainen ja jatkuvasti akuutti, aineistojen luonne jo itsessään on selkeä peruste niiden valinnalle. Aineistot myös tarjoavat tarpeeksi monipuolisen katsauksen ilmiöön ja sen aiheuttamiin vaikutuksiin poliisin arjessa ja työssä.

6 YLEISEN JÄRJESTYKSEN JA TURVALLISUUDEN HORJUMISTA

Hybridivaikuttaminen voi aiheuttaa useita sellaisia tilanteita koko valtakunnan alueella, joihin vastaamiseen tarvitaan erilaisia poliisin toimenpiteitä. Hybridivaikuttamisessa operaation tarkoituksena on aiheuttaa harmia ja maksimaalista haittaa eritoten kohdevaltion viranomaisille, mikä puolestaan voi johtaa yhteiskunnan toimintahäiriöihin. Kun puhutaan turvapaikanhakijoiden käyttämisestä hybridivaikuttamisen keinona, voidaan pyrkiä saamaan aikaan kohdevaltiossa vastakkainasettelua maahantulijoiden sekä heitä vastustavien välillä. Tällaisessa tilanteessa poliisilla on uhkana joutua mellakantorjuntatyypoiseen tilanteeseen eri ryhmien välillä. Toisaalta uhkana on myös se, että iso maahantulijoiden joukko tai heitä vastustavat ryhmittymät yksinään vastustavat poliisin toimenpiteitä ja näin ollen aiheuttavat yleisen järjestyksen ja turvallisuuden vaarantumisen, johon poliisin täytyy pystyä vastaamaan. (Sisäministeriö 2022:20, 106.)

Poliisihallitus on arvioinut, että laajamittainen sääntöjenvastainen maahantulo vaarantaa vakavasti yleisen järjestyksen ja turvallisuuden. Laajamittaisen maahantulon tilanteessa vaarana on se, että maahantulijoiden tunnistamista, rekisteröintiä ja vastaanottoa ei hallitusti kyetä järjestämään. Myöskään turvapaikka- ja oleskelulupamenettelyä ei pystytä toteuttamaan nopeasti. Laajamittainen sääntöjenvastainen maahantulo voi lisätä myös polarisaatiota yhteiskunnassa, mikä puolestaan voi ilmetä viharikosten, järjestyshäiriöiden ja mielenosoitusten sekä vastamielenosoitusten kasvaneina määrinä. Se luonnollisesti lisää merkittävästi poliisin tehtäviä sisämaassa ja heikentää kansalaisten turvallisuuden tunnetta. Esimerkiksi vuonna 2015 vastaanottokeskuksiin kohdistui useita polttopulloskuja. (Sisäministeriön muistio 3.4.2024, 20.) Venäjän hybridistrategiaan kuuluu juuri kansalaismielipiteen sekoittaminen ja vastakkainasettelun lietsominen, jotka heikentävät kohdevaltiota. Kohteen puolustusvalmius heikkenee, kun yhteiskunta on provosoitu keskinäiseen erimielisyyteen. (Malin 2020, 87.)

Vuonna 2015 kun Suomeen edellisen kerran tuli kerralla suuria määriä turvapaikanhakijoita, se heijastui jännitteinä eri väestöryhmien välillä. Poliisin tehtäväkentässä ne näkyivät nimenomaan mielenosoituksina, lisääntyneinä viharikoksina ja erilaisina järjestyshäiriöinä. Lisäksi turvaamistehtäviä vastaanottokeskuksissa ja niiden läheisyydessä oli paljon. Laajamittaiseen tai välineellistettyyn maahantuloon liittyvä uhkaskenaario aiheuttaa hyvin monenlaisia suoria ja välineellisiä haasteita viranomaisille ja varsinaisen rajatilanteen ulkopuolella vastuu tilanteen hoitamisesta kuuluu pääosin poliisille. Tämänkaltaisissa tilanteissa yleistä on myös muut hybriditoimet, jotka saattavat realisoitua erilaisina levottomuuksina ja yleisen järjestyksen sekä turvallisuuden häiriöinä. Mielenosoitusten, viharikosten ja järjestyshäiriöiden eskaloituminen laajemmiksi levottomuuksiksi on mahdollista ja todennäköisyys niille kasvaa, jos tämän kaltaista käyttäytymistä pyritään tarkoituksellisesti provosoimaan ulkopuolelta. (SM016:00/2022, 22.)

Itärajalla käynnissä oleva turvapaikanhakijoiden käyttäminen hybridivaikuttamisen keinona on tunnistettu keino vaikuttaa suvereenin valtion täysivaltaisuuteen ja kansalliseen turvallisuuteen. Sillä pyritään viime kädessä vaarantamaan yhteiskunnan perustavanlaatuisimpia etuja. Kun ilmiöllä pyritään myös lamaannuttamaan yhteiskunnan perustoimintoja ja taloudellista kantokykyä, on mahdollista, että Suomi menettäisi näiden toimien vuoksi kykynsä taata maassa oleskelevien perus- ja ihmisoikeuksia. Suomen ensisijaiset velvoitteet kohdistuvat Suomen oikeuspiiriin kuuluviin ja julkisella vallalla on Suomen perustuslain 22 §:n mukainen velvollisuus taata perusoikeuksien toteutuminen. Näin ollen on selvää, että Suomen kansalaisille ja muille maassa oleskeleville kuuluvien tärkeiden kollektiivisten etujen on jossain tilanteissa syrjäytettävä maan ulkopuolelle olevien yksilölliset edut. (Suojelupoliisin lausunto 18.3.2024, 1.) Tämä tarkoittaa poliisin kannalta siis sitä, että kansallisen turvallisuuden horjuessa poliisin ensisijainen tehtävä on taata Suomen kansalaisten ja muiden maassa oleskelevien turvallisuus.

Poliisilaissa säädetään poliisin toimivaltuuksista. Esimerkiksi paikan ja alueen eristäminen, väkijoukon hajottaminen sekä rikoksilta ja häiriöiltä suojaaminen on niitä toimenpiteitä, joita poliisi voi tarvittaessa tehdä ja nämä poliisin toimivaltuudet koskevat koko valtakunnan aluetta. Uhkana on, että turvapaikanhakijat Venäjän hybridivaikuttamisen keinona aiheuttavat sen, että poliisi joutuu käyttämään voimatoimia yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi raja-alueiden välittömässä läheisyydessä ilmiön vuoksi. (Sisäministeriö 2022:20, 107.) Tilanne itärajalla on vaatinut siis poliisin entistä vahvempaa läsnäoloa, ja poliisi onkin antanut myös virka-apua Rajavartiolaitokselle. Itärajalle on lähetetty eritoten joukkojenhallintaan koulutettuja poliiseja, joita käytetään nimenomaan turvaamaan yleistä järjestystä esimerkiksi mielenosoitusten yhteydessä. (Matintupa 2023, luettu 25.2.2024.)

Ongelmalliseksi yleisen järjestyksen ja turvallisuuden turvaamisen ilmiön yhteydessä tekee se, että mikäli turvapaikanhakijoita ei voida käännättää, poliisiin täytyy pystyä turvaamaan järjestys yhtä aikaa sekä raja-alueella että sisämaassa, jossa voi ilmetä myös mahdollisia järjestyshäiriöitä. Koska poliisin ensisijainen tehtävä on nimenomaan turvata yleisen järjestyksen ja turvallisuuden, se aiheuttaa väistämättä tilanteen, jossa poliisilta vaaditaan vahvempaa läsnäoloa monessa paikassa yhtä aikaa. Venäjän hybridistrategiaan kuuluukin juuri se, että epäluottamusta kylvetään Suomen hallintovaltaa ja yhteiskunnan ydintoiminnoista vastaavia instituutioita kohtaan eli tässä tapauksessa poliisia, Rajavartiolaitosta ja Puolustusvoimia kohtaan. Instituutioissa työskentelevien ammattitaitoa ja kyvykkyyttä kyseenalaistetaan toiminnan luotettavuuden ja instituutioiden arvovallan murentamiseksi. (Malin 2020, 44–45.)

Poliisilaitokset ovat myös keskenään erilaisessa tilanteessa sijaintinsa vuoksi ilmiön edessä. Esimerkiksi Kaakkois-Suomen poliisilaitos on saanut tukea muilta poliisilaitoksilta, jotta yleinen järjestys ja turvallisuus raja-alueilla voidaan turvata. Kaakkois-Suomeen väliaikaisesti siirtyneet poliisit siis auttoivat rajaan liittyvissä tehtävissä, mutta varsinkin turvapaikanhakijoiden rekisteröimisessä. Tilanne rajalla on ollut sellainen, että poliisiin lisävahvistusta on tarvittu monesta eri syystä, eivätkä rajalle saapuneet poliisit työskennelleet alueen tavallisissa poliisitehtävissä. (Mykkänen 2023, luku 25.2.2024.) Tällä työvoiman siirtelyllä poliisi siis pyrkii vastaamaan uhkaan, jonka ilmiö yleiselle turvallisuudelle aiheuttaa.

Itärajan tilanteen voi siis lukea aiheuttavan vakavan uhan yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle, koska maahantulosta voi aiheutua rikollisuuden, järjestäytyneen rikollisuuden tai ääriliikkeiden toiminnan merkittävää kasvua, joka puolestaan näkyy yhteiskunnassa väkivallan tai törkeiden rikosten määrän kasvuna, terrori-iskuina tai siihen verrattavissa olevina tekoina tai erilaisina mellakoina. Tapahtumat voivat pohjautua eri väestöryhmien välisiin jännitteisiin tai tietyn väestöryhmän ja vieromaisten välisiin jännitteisiin. Myös maahantuloon liittyvä laaja ihmiskauppa on vakava uhka yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle. (Sisäministeriön muistio 3.4.2024, 17.)

Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden valvominen on yksi poliisin perustehtävistä. Juuri sen vuoksi turvapaikanhakijoiden käyttö hybridivaikuttamisen keinona tähtää vaikeuttamaan sen tehtävän hoitamista. Hybridimäisyydelle on ominaista aiheuttaa vastakkainasettelua, epäluottamusta ja epäjärjestyksiä kiistojen, tarkoitushakuisten kärjistysten sekä suoranaisten valheidien avulla. Päämääränä onkin yhteyden rikkominen eri väestöryhmien välillä ja lopulta koko yhteiskunnan yhteisöllisyyden murentaminen. Yhtenäisyyttä hajottava ääriliikehdintä voimistui Suomessa ja Euroopassa jo vuoden 2015 turvapaikkakriisin jälkeen, sillä hallitsemattomalla maahanmuutolla oli vaikutusta ääriajattelun sekä ääriliikkeiden voimistumiseen. Toisessa ääripäässä oli empatiaa, auttamisen halua ja ymmärrystä, ja toisessa päässä taas hallitsivat hämmennys, epäily, katkeruus ja pelko. Näiden väliin jäi hiljainen enemmistö, tapahtumia tarkkailleet niin kutsutut tolkun ihmiset. (Malin 2020, 44,

111.) Poliisi joutuu kohtaamaan tämän vastakkainasettelun ja epäluottamuksen lieveilmiöt, mikä olennaisesti heikentää yleistä järjestystä ja turvallisuutta.

7 VIRKA-AVUN PYYTÄMISTÄ JA RESURSSIEN KOHDENTAMISTA

Resurssien suhteen poliisi on toimivaltansa kanssa melko yksin. Rajavartiolaitoksella on toki rajavartiolaissa säädetyt toimivaltuudet yksittäisessä tapauksessa poliisin pyynnöstä ja akuutissa tilanteessa myös ilman pyyntöä hoitaa sellaisia kiireellisiä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden poliisitehtäviä, joita ei voi viivyttää. Rajanylityspaikalla rajavartiolaitoksella on lisäksi toimivaltuudet ylläpitävät yleistä järjestystä ja turvallisuutta, samoin kuin Rajavartiolaitoksen toimitilassa ja Rajavartiolaitoksen hallinnassa olevalla alueella. Rajavartiolaitos voi antaa poliisille virka-apua voimatoimien käyttämisessä, mutta muuttoliikettä hyväksikäyttävässä hybridivaikuttamisessa ja muutenkin laajassa maahantulon tilanteessa Rajavartiolaitoksen voimavarat on ensisijaisesti kohdennettava rajaturvallisuuden ylläpitämiseen. (Sisäministeriö 2020:20, 107.)

Poliisi antaa Rajavartiolaitokselle tarvittavin osin virka-apua tilanteen hallintaa ja on hyvin todennäköistä, että poliisille aiheutuu tästä edelleen jatkossa lisäkustannuksia. Kansainvälisen suojelun hakijoiden rekisteröinti on vaatinut poliisilta merkittäviä resurssikohdennuksia rekisteröintitehtäviin, mutta myös yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisen tehtäviin. Resursseja on kohdennettu esimerkiksi yleisen järjestyksen ja turvallisuuden valvontaan keskitetyissä rekisteröintipisteissä sekä turvapaikanhakijoiden kuljetusten turvaamiseen. Lisäksi rajan yli on tullut huomattava joukko ihmisiä ilman rajan ylitykseen vaadittavia asiakirjoja, joten myös se aiheuttaa haasteista poliisin resursseille. (Sisäministeriön muistio 3.4.2024, 27.)

Poliisille annettavan virka-apun suhteen on muistettava myös se, että Rajavartiolaitoksen on toiminnassaan varauduttava myös alueellisen koskemattomuuden turvaamiseen. Myös mahdolliset sotilaalliset maanpuolustustehtävät on huomioitava. Tämä asettaa tiukat raamit niille resursseille, joilla poliisille virka-apua on mahdollista antaa. Poliisi ei voi myöskään saada perustuslain 124 §:n ja siitä johtuvan sääntelyn vuoksi apua yksityiseltä palveluntuottajalta, kuten esimerkiksi vartiointiliikkeeltä, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden poliisitehtäviin. (Sisäministeriö 2020:20, 107.)

Poliisi voi saada virka-apua myös puolustusvoimilta. Uudistettu laki Puolustusvoimien virka-avusta poliisille tuli voimaan vuonna 2022 ja sen tarkoitus on pystyä vastaamaan muuttuneeseen toimintaympäristöön. Tavoitteena oli, että poliisin kyky varautua ennalta ja välittömästi puuttua uhkiin ja rikoksiin, paranisi. Poliisin oikeus saada virka-apua Puolustusvoimilta rajoittaa kuitenkin se, että virka-avun antaminen ei saa vaarantaa Puolustusvoimien ydintehtäviin kuuluvaa sotilaallisen maanpuolustustehtävän suorittamista. Turvapaikanhakijoiden käyttämisessä hybridivaikuttamisen

keinona pohdittavaksi tuleekin virka-apun suhteen se, missä määrin virka-apu vaikuttaisi Puolustusvoimien omaan tarpeeseen tehostaa valmiuttaan. Päivitetty laki paransi jonkin verran poliisin mahdollisuuksia saada virka-apua, mutta olennaisimmat parannukset koskivat sellaisia kiireellisiä uhkatilanteita, joihin käsitellyn ilmiön ei voida lukea kuuluvan. (Sisäministeriö 2020:20, 115.)

Ilman hybridivaikuttamistakin laajamittainen maahantulo voi lisätä sisäisiä jännitteitä, jotka saattavat ilmetä erilaisina sisäisinä häiriöinä, kuten mielenosoituksina ja vastaanottokeskuksiin kohdistuvina häiriöinä, esimerkiksi pahoinpitelyinä tai omaisuuteen kohdistuvina rikoksina. Tämän kaltainen tilanne aiheuttaa suurella todennäköisyydellä ympäri Suomea sellaisia tapahtumia, joihin poliisin olisi kyettävä vastaamaan. Tällaiset tilanteet ovat esimerkkejä niistä uhkista, joiden hoitaminen sitoo ja kuormittaa poliisin henkilöstöresursseja. Erityisesti pitkittyessään tai jakautuessaan samanaikaisesti eripuolille Suomea, resurssit joutuvat koville. Hybridiuhkisiin puolestaan liittyvät laaja-alaisen vaikuttamisen keinot näyttäytyvät alkuvaiheessa ensisijaisesti juuri sisäisen turvallisuuden toimialalla ja poliisin tehtäväkentällä. Poliisin tulisikin myös kyetä vastaamaan realisoituneiden uhkien aiheuttamiin tehtäviin, mutta myös havainnoimaan heikkojakin signaaleja ulkoisesta valtiollisesta vaikuttamisesta yhteisen tilannekuvan luomiseksi. (SM016:00/2022, 24.) Tämä korostaa entisestään poliisin resurssien riittävää mitoitusta, jotta uhkiin kyetään vastaamaan.

Rajatilanne on siis vaatinut poliisin resursseja monenlaisiin eri tehtäviin. Kun rajalle on siirretty henkilöstöä eri poliisilaitoksilta, työ sitoo väistämättä poliisin työvoimaa. Päivittäistoimintaan työmäärä ei ole vaikuttanut ja työt on pystytty järjestämään työaikalain mukaan, mutta esimerkiksi turvapaikanhakijoiden kuljettaminen vie partioiden työaikaa. Rajalla tehtävä työ on poliisilaitosten päivittäistoiminnan ulkopuolista, joten työkuorma kasvaa väistämättä. Lisäksi työmäärä poliisin ulkomaalais-tutkinnassa on myös luonnollisesti kasvanut. (Loukkola 2023, luettu 2.3.2024.)

Myös Lapin poliisilaitoksella on jouduttu priorisoimaan työtehtäviä itärajan tilanteen vuoksi. Lapin poliisilaitoksella rekisteröidään Sallan kautta tulleita turvapaikanhakijoita, minkä vuoksi poliisin henkilöstöä on siirretty omasta perustehtävästä turvapaikanhakijoiden rekisteröintiin ja heidän puhuttamiseensa. Lapin poliisilaitos on joutunut valmistelemaan esimerkiksi lisää rekisteröintilaitteistoa käyttövalmiuteen. (Poliisi.fi, luettu 20.4.2024.)

Poliisin resurssit siis joutuvat tiukoille hyvin nopeasti, mikäli yhteiskuntaa kohtaa yhtäkkinen laajempi yllättävä kriisitilanne. Poliisilla olikin monia vuosia olemassa muodollisesti voimassa oleva täydennyspoliisijärjestelmä. Se oli käytännössä järjestelmä, jolle ei löytynyt sopivaa käyttötarkoitusta sen voimassaolon aikana. Turvallisuusympäristön muutos on kuitenkin nostanut uudelleen esiin mahdollisen tarpeen poliisin reservistä ja resilienssin ylläpidosta. Poliisin on siis todennäköisesti pyrittävä pärjäämään omin voimavaroin ilmiön suhteen, mikä edellyttää eritoten toiminnan

priorisoimista ja suuntaamista kulloinkin vallitsevan tilanteen edellyttämällä tavalla. (Sisäministeriö 2020:20, 107–108.)

Vuonna 2022 valtioneuvosto julkaisi esiselvityksen poliisin reservistä. Työryhmä arvioi, että poliisin reserville on turvallisuusympäristön muutosten takia entistä selkeämpi tarve. Reservi olisi vapaaehtoisista koostuva joukko, joka toimisi poliisin johtamana ja tukena rajatuissa tehtävissä. Siihen kuuluvat tukisivat poliisin toimintaa yllättävissä yhteiskuntaa uhkaavissa, runsaasti henkilöstä sitovissa pitkittyvissä häiriötilanteissa. Myös muut poikkeukselliset yleistä järjestystä ja turvallisuutta vaarantavat tilanteet, joissa poliisin voimavarat eivät yksin riittäisi tilanteen hoitamiseen, kuuluisivat reservin käytön piiriin. Reservihenkilöstöön kuuluvat siis tukisivat poliisin valmiutta erityisesti tilanteissa, joissa poliisin resursseja tarvittaisiin samanaikaisesti eri puolilla Suomea pitkäkestoisesti. Nykyisillä poliisin voimavaroilla tilanne aiheuttaisi nopeasti haasteita erityisesti kasvukeskusten ulkopuolella. (Valtioneuvosto.fi, luettu 2.3.2024.)

Poliisi on myös se taho, jonka tehtävä on tarvittaessa poistaa ihminen maasta. Palauttamisen aikataulu on poliisista kiinni, lyhimmillään kyse on viikoista päätöksen jälkeen, pisimmillään vuosista. Jos henkilö ei poistu maasta oma-aloitteisesti, poliisi saattaa henkilön. Tarvittaessa poliisi on mukana esimerkiksi lennolla, jos henkilö ei vapaaehtoisesti poistu maasta. Mahdollista on myös niin sanotut pakkopalautukset, mikä tarkoittaa sitä, että poliisi ottaa henkilön säilöönottokeskukseen ja hakea hänet sieltä palautuspäivänä. (Airiola & Kari 2023, luettu 2.3.2024.) Palautukset siis liittyvät ilmiöön olennaisena osana, sillä itärajan kautta tulleista turvapaikanhakijoista kukaan ei tammikuun loppuun mennessä ollut saanut myönteistä turvapaikkapäätöstä (STT, luettu 2.3.2024). Tämä tarkoittaa poliisin kannalta sitä, että resursseja tarvitaan myös mahdollisiin pakkopalautuksiin enenevässä määrin.

Vuoden 2015 turvapaikkakriisin aikana turvapaikkaprosessin takkuaminen, palautusten työläys sekä pakkopalautusten määrän kasvu lisäsivät ristiriitoja Suomessa. Jo silloin tiedostettiin turvapaikkakriisin kaltaisen ilmiön aiheuttamat haasteet poliisin resursseille. Katkeruus kasvoi, mielipiteet kärjistyivät ja yleinen eripura syveni. Se onkin hybridivaikuttamisen ideana, kun pitkät tutkintaprosessit ja palautusjärjestelmän ongelmat palvelevat vaikuttajavaltion etua. (Malin 2020, 65.) Koska poliisin resurssit ovat jo normaalitilanteessa välillä tiukoilla, ei turvapaikkakriisin kaltainen tilanne ainakaan helpota tilannetta. Poliisin resurssien takaaminen vaatisi mahdollisesti täydennyspoliisijärjestelmää tai vastuun hajauttamista, mikäli turvapaikanhakijoiden käyttäminen hybridivaikuttamisen keinona laajentuisi entisestään ja ilmiö paisuisi. Vastuun hajauttamisessa ongelmaksi kuitenkin tulee virka-avulle asetetut rajoitukset lainsäädännössä, jolloin voidaan päätyä huomauttamatta tilanteeseen, jossa virka-apumenettelyllä ei pystytä vastaamaan poliisin resurssipulaan.

8 EI-TOIVOTTUJEN HENKILÖIDEN ILMAANTUMINEN

Itärajan yli tulleista turvapaikanhakijoista suurin osa on sellaisista maista, joihin ei voi palauttaa kehtään, vaikka henkilö olisikin saanut kielteisen turvapaikkapäätöksen (Kantomaa 2023, luettu 16.1.2024.) Haasteita poliisille aiheuttaakin se, että henkilöitä ei voida palauttaa lähtömaihinsa samalla kun on viitteitä siitä, että Venäjä yrittää värvätä osan Suomeen saapuneista turvapaikanhakijoista tiedustelijoikseen. Yleisesti Venäjän tiedustelun toimintamenetelmiin kuuluu yrittää saada turvapaikanhakijoita tekemään yhteistyötä eri keinoin, esimerkiksi painostamalla tai sitomalla yhteistyövaatimus maasta poispääsyn edellytyksiin. Lisäksi turvapaikanhakijoita houkutellaan yhteistyöhön myös taloudellisen edun lupaamisella. (Mäntysalo 2024, luettu 25.2.2024.)

KRP on arvioinut, että itärajan yli Suomeen on tullut luvattomasti sellaisia henkilöitä, jotka voivat olla potentiaalinen uhka Suomen sisäiselle turvallisuudelle. Koska saapuneita on lukumäärällisesti paljon, on se vaikeuttanut ja hidastanut riskiä aiheuttavien henkilöiden tunnistamista. Maahan saapuvien ihmisten joukossa Suomeen voi päästä myös rikoksiin syyllistyneitä henkilöitä, siviileiksi tekeytyneitä sotilaita sekä rikollisjärjestöjen jäseniä. Turvapaikanhakijoiden mukana liikkuu myös sellaisia ihmisiä, joilla on muita motiiveja kuin vain turvapaikantarve. Näiden ihmisten tunnistaminen on osa turvallisuusviranomaisten ammattitaitoa, mutta toisaalta myös haasteita aiheuttava asia. (Mäntysalo 2024, luettu 25.2.2024.)

Myös rikollisliigat ovat salakuljettaneet satoja ihmisiä Suomeen Venäjän kautta käyttäen hyväkseen itärajan häiriötilannetta. Rikollisorganisaatioiden epäillään järjestäneen laajamittaista ihmisten salakuljetusta suurta rahallista korvausta vastaan ja Suomea epäillään käytettävän tässä toiminnassa laittoman maahantulon kauttakulkuun. Henkilöitä olisi siis järjestetty Venäjän raja-alueelle ja rajanylityspaikoille, josta heidät on ohjattu sittemmin Suomeen. Suomessa he ovat hakeneet turvapaikkaa, mutta poistuneet sen jälkeen muualle Eurooppaan. Toiminnassa on ollut mukana useita eri rikollisorganisaatioita ja niiden epäillään toimivan Lähi-idästä, Venäjältä, Euroopasta ja Suomesta käsin. (Toivanen 2024, luettu 14.4.2024.)

Venäjään kytköksissä olevien rikollisliigojen levittäytyminen Suomeen ei ole suinkaan uusi ilmiö. Maaliskuussa 2019 KRP tiedotti, että venäläisen moottoripyöräkerhon Yön Susien alajengi RMI oli rantautunut Suomeen. Venäjän valtionhallintoon kytköksissä olevalla moottoripyöräkerholla oli tuoloin alaosastoja myös muun muassa Sveitsissä, Itävallassa, Slovakiassa, Espanjassa sekä Ranskassa, ja päämaja sijaitsi Bratislavassa. Slovakian turvallisuusviranomaisten mukaan Yön Susien Euroopan päämaja aiheutti vakavan turvallisuusriskin koko Euroopalle. Syyskuussa 2019 Suomessa poliisi iski moottoripyöräkerho United Brotherhoodin tiloihin, jolla oli yhteys Yön Susiin. Jättoperaation kohteena olivat rikollisjärjestön toimitilat yhdeksässä eri kaupungissa ja kotietsintöjä suoritettiin myös vankiloissa KRP:n ja Rikosseuraamuslaitoksen yhteistyönä. Poliisihallitus myös

tiedotti United Brotherhoodin olevan vahingollisin Suomessa toimivista järjestäytyneen rikollisuuden ryhmittymistä ja sen kerrottiin organisoituneen sotilasjärjestön tavoin. (Malin 2020, 76–77.) Tämä on vain yksi esimerkki siitä, millä tavalla itärajan turvapaikanhakuilmiötä voidaan käyttää rikollisiin tarkoituksiin ja toiminnan levittämiseen Suomen rajojen sisäpuolelle.

Rikollisliigojen ja toisaalta myös Venäjän tiedustelun toimet turvapaikanhakijoiden valjastamisessa omiin tarkoituksiinsa siis tiedostetaan aiheuttavan potentiaalisen uhkan Suomen sisäiselle turvallisuudelle. Rikollisjärjestöt hyötyvät epävakaasta tilanteesta ja toisaalta osaavat käyttää sitä hyödykseen. Tässä ilmiössä näkyy turvallisuusuhkien monimuotoistuminen, kun esimerkiksi ennakoimattomuus aiheuttaa tilanteita, joita on vaikea hallita. Kun ympäristö monimutkaistuu, myös viholliset ja uhat sekoittuvat. Näihin uhkiin vastaaminen edellyttäisikin ymmärrystä näistä uhista, tuoretta ajattelua, suorituskykyjen innovatiivista käyttämistä sekä uusia kumppanuuksia eli kokonaisvaltaista toimintatapaa. Nykyhetkeä ja tulevaisuutta tarkasteltaessa painottuukin siksi nimenomaan kansainvälisten tapahtumien vaikutus kansalliseen turvallisuuteen. (Palokangas 2022, 146.) Toiminnassa valtiollinen toimija pyritään häivyttämään, joka johtaa siihen, että ilmiöiden ennakointi on yhä vaikeampaa (Kajanmaa 2022, 29).

Haasteita poliisille aiheuttaa myös se, että itärajan kautta saapuneista turvapaikanhakijoista yli 160 on merkitty kadonneeksi vastaanotokeskuksista. Kadonneet henkilöt ovat mahdollisesti jatkaneet Suomesta muualle EU-alueelle, mutta varmuutta tästä ei tietenkään ole. Mikäli henkilö hakee turvapaikkaa jostain toisesta EU-jäsenmaasta, voi se aiheuttaa Suomelle takaisinottopyyntöjä. (Somerto 2024, luettu 25.2.2024.) Kadonneet henkilöt siis aiheuttavat haasteita myös siinä mielessä, että heidän olinpaikkaansa ei tiedetä. Tämä taas potentiaalisesti voi aiheuttaa häiriötä yleiselle turvallisuudelle, josta poliisi on ensisijaisesti vastuussa.

Ei-toivottujen henkilöiden saapuminen Suomeen turvapaikanhakijoiden mukana aiheuttavat juuri sellaista häiriötä poliisille, johon hybridivaikuttamisella tähdätään. Kun poliisi joutuu sopeuttamaan omaa toimintaansa ilmiön seurauksena, voidaan hybridivaikuttamisen katsoa onnistuneen tarkoituksenmukaisella tavalla. Ulkopolitiikan tasolla hybridivaikuttamisella pyritään kiilamaiseen vaikutukseen, eli sillä siis pyritään vaikuttamaan yleiseen mielipiteeseen tai luomaan hajaannusta ja jakautumista kohteena olevassa valtiossa. Yleisemmin tavoite on vaikuttaa kohdevaltion sisäpolitiikan ratkaisuihin tai yrittää laskea kohdevaltion suorituskykyä luomalla sisäisiä ristiriitoja ja häiriöitä. (Wiggell 2019, 9–10.) Tämän tavoitteen Venäjä on hybridivaikuttamisellaan itärajalla onnistunut saavuttamaan.

Rajatilanteen pysyessä Suomen viranomaisten hallinnassa Suomeen saapuvien henkilöiden henkilöllisyys, maahantulon edellytykset, henkilökohtaiset olosuhteet sekä mahdollinen avun tarve pystytään tutkimaan asianmukaisessa järjestyksessä. Tällä kyettäisiin estämään sellaisia hyväksikäytön

riskejä, joita ilman viranomaiskontaktia maahan saapuvaan henkilöön itseensä kohdistuu. Näin ollen myös pystyttäisiin tunnistamaan avuntarpeessa olevat henkilöt sekä ne henkilöt, jotka voisivat maassa oleskellessaan aiheuttaa uhkaa muille. (Sisäministeriön muistio 3.4.2024, 4.)

Mikäli yksilöllisen arvioinnin perusteella ulkomaalaisen todetaan esimerkiksi syyllistyneen rikokseen tai että hän muuten muodostaa uhkan kansalliselle turvallisuudelle, on ulkomaalaislain 121 §:n mukaan mahdollista ottaa hänet säilöön. Säilöön ottamisesta päättää poliisi tai rajavartija. Ulkomaalaislaissa luetelluista turvaamistoimista erityisesti säilöön ottamisella voidaan jossain määrin vaikuttaa maahantulosta sisäiselle turvallisuudelle aiheutuviin uhkiin ja näin ollen estää henkilöiden liikkuminen Suomesta muualle Eurooppaan. (Sisäministeriön muistio 3.4.2024, 14.) Kuitenkin tehokas yksilöllinen arviointi vaatii nimenomaan sitä, että rajatilanne pysyy Suomen viranomaisten hallinnassa, sillä muuten ei-toivottujen henkilöiden tunnistaminen vaikeutuu ja muuttuu jopa mahdottomaksi.

Käyttämällä turvapaikanhakijoita hybridivaikuttamisen keinona Venäjä voi siis omista tarpeistaan käsin säännöstellä ilmiön kunkin hetkistä laajuutta luodakseen epävarmuutta suomalaiseen päätöksentekoon sekä vähentää kansalaisten luottamusta yhteiskunnan toimivuuteen. Vaikutukset eivät myöskään ole välittömiä, vaan niitä voidaan tarkoitukselle myöhentää ja kumuloituminen tapahtuu hiljalleen. Esimerkiksi ei-toivottujen henkilöiden kohdalla vaikutus ei ole välitön, vaan voi heijastua negatiivisesti pitkällä aikavälillä Suomen sisäiseen järjestykseen ja turvallisuuteen. Turvallisuutta vaarantaa joka tapauksessa kunkin hetkisiin turvapaikanhakijamääriin katsomatta jo sellaisenaan se, että kyse on vieraan valtion Suomeen kohdistamasta pitkäaikaiseksi muodostuneesta hybridivaikuttamisesta. (Sisäministeriön muistio 3.4.2024, 19.)

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä työssä olen pyrkinyt etsimään ja tuomaan ilmi niitä vaikutuksia, mitä turvapaikanhakijoiden käyttämisellä hybridivaikuttamisen keinona poliisin työhön on. Olen pyrkinyt lähestymään ajankohdasta ilmiötä poliisin näkökulmasta ja osoittamaan, että ilmiö vaikuttaa merkittävästi poliisin jokapäiväiseen työhön ja varautumiseen. Vaikka työni keskittyikin nimenomaan siihen, mitä vaikutuksia ilmiöllä on poliisiin, heijastelee se samalla myös ilmiön vaikutusta koko yhteiskuntaan ja sen kriittisiin toimintoihin, joiden osa myös poliisiorganisaatio on. Työni tekee myös läpinäkyvämmäksi hybridivaikuttamisen käsitettä ja antaa konkreettisen esimerkin siitä, kuinka paljon se voi tavallisen kansalaisen perusturvallisuuteen vaikuttaa ja toisaalta myös poliisin kykyyn pystyä turvaamaan kansalaisten perusoikeuksien toteutuminen.

Päätutkimuskysymykseni oli: Millaisia haasteita turvapaikanhakijoiden käyttäminen hybridivaikuttamisen keinona poliisille aiheuttaa? Tätä pääkysymystä täydensin seuraavilla alakysymyksillä: Miten

poliisin resurssit riittävät ilmiöön vastaamiseen? Millaisia uhkia ilmiö aiheuttaa Suomen sisäiselle ja kansalliselle turvallisuudella? Työssäni onnistuin vastaamaan näihin kysymyksiin. Aineistosta nousi esiin kolme erityistä teemaa, joista muodostin itse tutkimusluvut ja nämä luvut toivat vastauksen asetettuihin kysymyksiin.

Aineistosta esiin nousseet teemat olivat siis yleisen järjestyksen ja turvallisuuden horjuminen, virka-avun pyytäminen ja resurssien kohdentaminen sekä ei-toivottujen henkilöiden ilmaantuminen ilmiön mukana. Ilmiön mukanaan tuoma yleisen järjestyksen ja turvallisuuden horjuminen heijastuu poliisin työhön esimerkiksi mahdollisina mellakantorjuntatehtävillä, kun polarisaatio yhteiskunnassa lisääntyy. Viharikokset, järjestyshäiriöt, mielenosoitukset sekä vastamielenosoitukset ovat niitä mahdollisia ilmiöitä, joiden määrä kasvaa. Se puolestaan lisää poliisin tehtäviä sisämaassa ja samalla heikentää kansalaisten turvallisuuden tunnetta. Vuoden 2015 turvapaikkakriisin aikana oli nähtävissä ääriliikehdintää, joka heikensi yhtenäisyyttä niin Suomessa kuin laajemmin Euroopassakin. Nyt kun yhteiskunta on jälleen samanlaisen ilmiön edessä, on hyvä, että ilmiön lieveilmiöt tiedostetaan, jotta niihin kyettäisiin ajoissa puuttumaan.

Virka-avun pyytäminen ja resurssien kohdentaminen puolestaan ilmensi sitä, että poliisi on toimivaltansa kanssa loppu viimein melko yksin ja resurssit ovat tiukoilla. Poliisi toki voi pyytää virka-apua ja toisaalta myös antaa sitä, mutta esimerkiksi sisämaassa tapahtuvat hybridi-vaikuttamisen aiheuttamat lieveilmiöt ovat sellaisia tehtäviä, jotka poliisin tulee pitkälti pystyä yksin hoitamaan. Poliisiin resursseja vie myös turvapaikanhakijoiden kuljetusten turvaaminen ja myös mahdolliset pakkopalautukset. Lisäksi koska rajan yli on tullut paljon ihmisiä ilman vaadittavia asiakirjoja, myös se aiheuttaa haasteita poliisin resursseille esimerkiksi turvapaikanhakijoiden rekisteröinnin muodossa. Jos meneillään oleva ilmiö pitkittyy ja hajaantuu ympäri Suomea, vaatii se myös poliisilta enemmän panostusta. Hybridiuhkiin liittyvät vaikuttamisen keinot näyttävätkin ensisijaisesti juuri poliisin tehtäväkentällä ja siksi onkin nostettu esiin myös mahdollisuus täydennyspoliisijärjestelmään, joka voisi turvata poliisin resursseja tarpeen vaatiessa.

Koska Suomen poliisilla ei ole reserviä, on se selvä haavoittuvuus suomalaisen yhteiskunnan kriisinsietokyvyssä. Normaalioloissa ja lyhyissä normaaliolojen häiriötilanteissa reservin puute ei vielä muodostu kriittiseksi ja niihin voidaan vastata tavanomaisilla työvuorojärjestelyillä, priorisoinneilla sekä virka-apumenettelyillä. Reservin puute on kuitenkin omiaan vaarantamaan poliisitoiminnan vakavasti ja nopeasti, mikäli tilanteen kesto pitenee tai kriisi syvenee. Suomen poliisi on henkilöstöltään pieni organisaatio, ja henkilöstömäärä on kansainvälisesti vertailtuna pieni. Reservin tulisi olla siksi, että siihen nojaaminen on poliisin näkökulmasta selviytymiskeino. (Porvali 2022, 105–106.) Juuri tällä hetkellä turvapaikanhakuilmiö itärajalta on suhteellisen rauhallinen rajan sulun

vuoksi, eikä se sido poliisin resursseja merkittävästi, mutta kukaan ei voi tietää, miten tilanne kehittyy tulevaisuudessa. Ja koska Suomeen kohdistuvat hybridioperaatiot tuskin tulevat myöskään vähenemään, poliisin reserville olisi varmasti käyttöä vastaavanlaisten häiriötilanteiden varalle.

Kolmantena teemana oli ei-toivottujen henkilöiden ilmaantuminen ilmiön mukana. Tällä luonnollisesti on merkittäviä vaikutuksia niin poliisin työhön kuin laajemminkin yhteiskuntaan. Kun suurin osa rajan yli tulleista on sellaisista maista, joihin ei voida palauttaa ketään, antaa se rikollisjärjestöille ja myös Venäjälle valtiona mahdollisuuden hyödyntää näitä ihmisiä omiin tarkoituksiinsa. Suomeen on tullut luvottomasti sellaisia ihmisiä, jotka aiheuttavat uhan Suomen sisäiselle turvallisuudelle ja koska saapuneita on lukumäärällisesti paljon, vaikeuttaa se merkittävästi riskiä aiheuttavien henkilöiden tunnistamista. Turvapaikanhakijoiden mukana Suomeen voi päästä esimerkiksi rikoksiin syyllistyneitä henkilöitä, rikollisjärjestöjen jäseniä sekä siviileiksi tekeytyneitä sotilaita. On tietysti selvää, että tällaisia ihmisiä ei maahan toivota, jos päämääränä on rikollinen toiminta ja Suomen sisäisen turvallisuuden vaarantaminen.

Nämä esiinnoitukset teemat siis konkretisoivat sitä, miten erilaisia vaikutuksia hybridi-vaikuttamisella poliisin työhön on ja toisaalta ne myös ilmentävät sitä, kuinka moninaisia vaikutuksia turvallisuuteen ilmiöllä on. Ilmiön vaikutukset poliisiin ja toisaalta yhteiskuntaan kulkevat kuitenkin pitkälti rinnakkain, sillä poliisi yhteiskunnan turvallisuuden tukipilarina ottaa vastaan monet niistä uhista, jotka ilmiö yhteiskunnalle aiheuttaa. Siksi ilmiön vaikutuksia poliisin työhön on oikeastaan mahdollista tarkastella ilman, että ilmiön yhteiskunnallinen vaikuttavuus kulkee ainakin jossain määrin mukana koko ajan.

Lisäksi teemoista nousee esiin myös ongelmakohtia esimerkiksi poliisin resurssien riittävyydestä tällaisen laajamittaisemman turvallisuutta uhkaavan ilmiön edessä. Turvapaikanhakijoiden käyttäminen hybridi-vaikuttamisen keinona asettaa todellisen haasteen poliisille ja muille viranomaisille myös siinä mielessä, että ilmiön pitkittyessä se sitoo väistämättä osan työvoimasta pitkäksi aikaa, joka muutenkin niukkojen resurssien aikakautena ei koskaan ole toivottavaa. Näin ollen korostuu nimenomaan resurssien kohdentaminen ja tehtävien priorisoiminen, mikä puolestaan poliisin tehtäväkentästä puhuttaessa ei sekään ole toivottu lopputulema.

Suomeen kohdistuu ja tulee myös tulevaisuudessa enenevässä määrin kohdistumaan hybridi-vaikuttamista ja sen yrittämistä. Turvapaikanhakijoiden käyttäminen hybridi-vaikuttamisen keinona on vain yksi niistä lukuisista nykyaikaisista vaikuttamisen keinoista, joilla pyritään häiritsemään yhteiskunnan tavanomaista toimintaa. Toki tiettyjä toimenpiteitä voidaan tehdä ilmiön hillitsemiseksi, esimerkiksi juuri rajojen pitäminen suljettuna ja uusien lakien säätäminen, jotka antaisivat poliisille ja muille viranomaisille uusia toimivaltuuksia torjua ilmiötä. Toisaalta Suomen täytyy myös noudattaa kansainvälisiä periaatteita esimerkiksi turvapaikanhakijajärjestelmän suhteen, jolloin punnittavaksi

tuleekin sisäisen turvallisuuden ja ihmisoikeuksien väliset kysymykset. Poliisin työlle haaste lienee piilevän juuri siinä, että poliisi viranomaisena joutuu nämä vaikeat kysymykset päivittäin työsssänsä kohtaamaan.

Yhteiskunnallinen keskusteluilmapiiri on muuttunut paljon rohkeammaksi sen jälkeen, kun Venäjä hyökkäsi Ukrainaan helmikuussa 2022 ja turvallisuusympäristön muutoksen jälkimainingeissa Suomi liittyi Natoon huhtikuussa 2023. Siinä missä ennen Suomessa vallitsi ilmapiiri, jossa jopa pidettiin pakollisena tietynlaista nöyrytystä Venäjän suuntaan, vallitsee nykyään toisenlainen tilanne. Venäjän aiheuttama uhka on nostettu aivan uudella tavalla esiin niin valtiojohtoisesti kuin mediasakin, mikä oikeastaan on täysin luonnollista Ukrainan sodan seurauksena. Viranomaisten varautumista ja resursseja vastata esimerkiksi hybridiopeeraatioihin puidaan yhä enenevässä määrin, joten täysin yllätyksenä Venäjän hybridivaikuttaminen turvapaikanhakijoiden muodossa ei tullut. Poliisille johtavana turvallisuusviranomaisena ennakointi onkin elintärkeää.

Hybridivaikuttamisen tutkimuskentällä olisi vielä paljon sijaa uusille ja tätä työtä paljon laajemmille tutkimuksille. Hybridivaikuttaminen ilmiönä on suhteellinen uusi käsite ja osittain siitäkin syystä uutta tutkimusta tarvittaisiin paljon. Ilmiön ajankohtaisuus tulee jatkumaan pitkälle tulevaisuuteen, joten olisi myös toivottavaa, että aiheeseen tartuttaisiin matalalla kynnyksellä. Hybridivaikuttaminen pitää sisällään myös niin paljon eri mahdollisuuksia, että työni käsittelemä turvapaikanhakijoiden käytön näkökulma on vain pintaraapaisu kaikesta siitä. Toisaalta työni käsittelemä ilmiö on tällä hetkellä niin ajankohtainen, että on myös luonnollista, että tutkimusta ei ole tehty vielä mittavia määriä. Muutaman vuoden kuluttua tutkimukset myös voivat tarkastella ilmiötä laajemmassa mittakaavassa, kun ilmiön vaikutukset alkavat vasta kunnolla näkyä. Mutta toisaalta hybridivaikuttamisen parissa olisi jo nyt työnsarkaa ainakin sellaisille, joita aidosti kiinnostaa tuottaa tutkimusta yhteiskunnallisesti merkittävästä ja ennen kaikkea hyvin ajankohtaisesta aiheesta, josta ei valmiita tutkimuksia paljoa vielä löydy.

Hybridivaikuttaminen voi kietoutua yhteiskunnassa jokaiselle sektorille, mikä vaikeuttaa sen tunnistamista ja hahmottamista. Sen vaikutukset ovat niin moninaisia ja moniulotteisia, että kokonaisvaltainen hybridivaikuttamisen hahmottaminen on oikeastaan mahdotonta. Koska hybridivaikuttaminen tulee usein ja varisinkin tässä tapauksessa ulkopuoliselta toimijalta, on vaikeaa myös tietää lopullisia tarkoituksia. Venäjän Suomeen kohdistama järjestelmällinen valtiojohtoinen turvapaikanhakijoiden aalto aiheuttaa hyvin erilaisia vaikutuksia yhteiskunnan eri sektoreilla, mutta voimme vain arvailla, mihin toiminnalla lopulta pyritään. Tähän asti se on näyttäytynyt lähinnä kiusantekona, mutta kuten työstänikin tuli ilmi, turvapaikanhakijoiden mukana Suomeen on tullut sellaisia henkilöitä, jotka ovat potentiaalinen uhka Suomen sisäiselle turvallisuudelle. Erityisesti valtiojohtoisuus

tekee hybridivaikuttamisen ilmiöstä ikään kuin vaikuttavamman siinä mielessä, että kun ilmiön takana on iso valtiokoneisto, voidaan myös ilmiöistä itsestään tehdä suurempia, pitkäkestoisempia ja näin ollen myös vaikuttavampia ja kohdeyhteiskuntaa lamaannuttavia.

Tutkimukseni anti onkin siinä, että se auttaa ymmärtämään laajaa hybridivaikuttamisen käsitettä rajatun ajankohtaisen ilmiön muodossa, jonka jokainen kansalainen on joutunut tavalla tai toisella kohtaamaan joko uutisten muodossa tai muuten arkielämässään. Kun koko Euroopan turvallisuus on viime vuosina ja etenkin viime aikoina järkkynyt, on ollut vain ajan kysymys, milloin myös Suomi joutuu laajamittaisemman, pitkäkestoisemman ja ennen kaikkea niin sanotusti näyttävämmän vaikutusyrityksen kohteeksi. Venäjän valtiojohtoinen turvapaikanhakijoiden ohjaaminen Suomen rajalle on hyvä esimerkki siitä, kuinka myöskään Suomi ei ole irrallaan Euroopan turvallisuusympäristön muutoksesta, vaan hyvin vahva osa sitä. Poliisi yleisen järjestyksen ja turvallisuuden turvaajana on yksi niistä eturivin viranomaisista, joiden täytyy pystyä tähän ilmiöön vastaamaan, mutta myös pysymään valppaana uusien vaikutusyritysten aiheuttamien haasteiden edessä.

LÄHTEET

Aineistolähteet

Airiola, Oula & Kari, Onni 2023: Näin käy niille Venäjältä tulleille, joille ei myönnetä turvapaikkaa. Iltalehti. Luettavissa [Näin käy niille Venäjältä tulleille, joille ei myönnetä turvapaikkaa \(iltalehti.fi\)](#). Luettu 16.1.2024.

Kantomaa, Raija 2023: MTV:n tiedot: Suurinta osaa itärajalta tulleista turvapaikanhakijoista ei voida palauttaa. MTV. Luettavissa [MTV:n tiedot: Valtaosaa itärajan turvapaikanhakijoista ei voida palauttaa - MTVuutiset.fi](#). Luettu 16.1.2024.

Keski-Heikkilä, Anni 2023: Tähän mennessä kukaan itärajan yli tulleista ei ole saanut turvapaikkaa – Voidaanko heidät palauttaa? Helsingin Sanomat. Luettavissa [Tähän mennessä kukaan itärajan yli tulleista ei ole saanut turvapaikkaa – Voidaanko heidät palauttaa? - Poliitikka | HS.fi](#). Luettu 16.1.2024.

Loukkola, Pekka 2023: Vartiuksen turvapaikanhakijat sitovat Oulun poliisilaitoksen työvoimaa, mutta se ei vaikuta päivittäistoimintaan. YLE. Luettavissa [Vartiuksen turvapaikanhakijat sitovat Oulun poliisilaitoksen työvoimaa, mutta se ei vaikuta päivittäistoimintaan | Pohjois-Pohjanmaa | Yle](#). Luettu 16.1.2024.

Matintupa, Minna 2023: Poliiseja ympäri Suomen on lähetetty virka-apuun itärajalle. YLE. Luettavissa [Poliiseja ympäri Suomen on lähetetty virka-apuun itärajalle | Kotimaa | Yle](#). Luettu 16.1.2024.

Mykkänen, Mikko 2023: Kaakkois-Suomen poliisilaitos on saanut lisävahvistuksia muualta Suomesta – poliiseja tarvitaan rekisteröimään Itärajan ylittäneitä turvapaikanhakijoita. YLE. Luettavissa [Kaakkois-Suomen poliisilaitos on saanut lisävahvistuksia muualta Suomesta – poliiseja tarvitaan rekisteröimään Itärajan ylittäneitä turvapaikanhakijoita | Etelä-Karjala | Yle](#). Luettu 16.1.2024.

Mäntysalo, Jesse 2024: Yli tuhatta turvapaikanhakijaa epäillään valtionrajarikoksista. YLE. Luettavissa [Yli tuhatta turvapaikanhakijaa epäillään valtionrajarikoksista | Kotimaa | Yle](#). Luettu 16.1.2024.

Sisäministeriö 2024: Muistio 3.4.2024. Rajavartio-osasto. Luettavissa [vn_ptksen_muistio_442024.pdf](#). Luettu 14.4.2024.

Sisäministeriö 2022: Poliisin reservin toteutettavuutta koskeva esiselvitys. Työryhmäraportti SM016:00/2022. Luettavissa [Poliisin+reservin+toteutettavuutta+koskeva+esiselvitys.pdf \(valtioneuvosto.fi\)](#). Luettu 2.3.2024.

Sisäministeriö 2022: Varautuminen muuttoliikettä hyväksikäyttävään hybrdivaikuttamiseen. Selvitys lainsäädännön muutostarpeista. Sisäministeriön julkaisuja 2022:20. Luettavissa [Varautuminen muuttoliikettä hyväksikäyttävään hybrdivaikuttamiseen. Selvitys lainsäädännön muutostarpeista \(valtioneuvosto.fi\)](#). Luettu 16.1.2024.

Somerto, Kaarlo 2024: Lisää turvapaikanhakijoita kadonnut vastaanottokeskuksista – näin Maahanmuuttovirasto kommentoi. Iltasanomat. Luettavissa [Lisää turvapaikanhakijoita kadonnut vastaanottokeskuksista – näin Maahanmuuttovirasto kommentoi - Kotimaa - Iltasanomat](#). Luettu 25.2.2024.

STT 2024: Itärajan kautta tulleet eivät ole saaneet myönteisiä turvapaikkapäätöksiä, kertoo Maahanmuuttovirasto. YLE. Luettavissa [Itärajan kautta tulleet eivät ole saaneet myönteisiä turvapaikkapäätöksiä, kertoo Maahanmuuttovirasto | Kotimaa | Yle](#). Luettu 2.3.2024.

Suojelupoliisi 2024: Lausunto 18.3.2024. Sisäministeriö – Rajavartiolaitos. Luettavissa [LAUSUNTO_20240322115130.PDF \(hankeikkuna.fi\)](#). Luettu 14.4.2024.

Toivanen, Olli-Pekka 2024: Rikollisliigat ovat salakuljettaneet satoja ihmisiä Suomeen Venäjän kautta, epäilee merivartiosto. YLE. Luettavissa [Rikollisliigat ovat salakuljettaneet satoja ihmisiä Suomeen Venäjän kautta, epäilee merivartiosto | Kotimaa | Yle](#). Luettu 14.4.2024.

Muut lähteet

Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 1997: Tutki ja kirjoita. Tammi. Jyväskylä.

Johnson, Robert 2018: Hybrid War and Its Countermeasures: A Critique of the Literature, Small Wars & Insurgencies. Routledge. Oxfordshire.

Kuosma, Tapio 2016: Turvapaikka ja pakolaisasema. Kansainvälisen suojelun periaatteet. Nordbooks. EU.

Lakka, Päivi; Stenroos, Maria & Toivonen, Hilma 2024: Hallitus haluaa käännyttää poikkeuslailla turvapaikanhakijoita itärajalla tietyin rajoituksin – Orpo: Tilanne voi vaikeutua. Luettavissa [Hallitus haluaa käännyttää poikkeuslailla turvapaikanhakijoita itärajalla tietyin rajoituksin – Orpo: Tilanne voi vaikeutua | Kotimaa | Yle](#). Luettu 20.4.2024.

Malin, Tuula 2020: Putinin pihapiirissä – Venäjän suurvaltaoperaatiot Suomessa. Docendo. Jyväskylä.

Mälksoo, Maria 2018: Countering hybrid warfare as ontological security management: the emerging practices of the EU and NATO. Routledge. Oxfordshire.

Palokangas, Marko (toim.) 2022: Sodan usvaa. Sodankäynti muutoksessa. Maanpuolustuskorkeakoulu – Sotataidon laitos. Helsinki.

Poliisi.fi: Poliisin internet-sivut. Luettavissa: [Poliisi - kaikkien turvaaja kaikkina aikoina - Poliisi](#) Luettu 20.4.2024.

Saura, Sampsa 2017: Poliisi ja hybridisodan uhkakuvat. Polamk-opinnäytetyö. Tampere.

Sisäministeriö 2023: Kansallinen riskiarvio 2023. Sisäinen turvallisuus. Sisäministeriön julkaisuja 2023:4. Luettavissa: [SM 2023 4.pdf \(valtioneuvosto.fi\)](#) Luettu 15.2.2024.

Valtioneuvosto.fi: Valtioneuvoston internet-sivut. Luettavissa: [Etusivu \(valtioneuvosto.fi\)](#) Luettu 16.2.2024.

Valtioneuvosto 2020: Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko. Valtioneuvoston julkaisuja 2020:30. Luettavissa: [Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko](#) Luettu 13.1.2024.

Wigell, Mikael 2019: Hybrid Interference as a Wedge Strategy: A Theory of External Interference in Liberal Democracy. Oxford university press. Oxford.